

לקוטי תורה • פרשת חקת • מאמר 3

ויקחו אליך פרה אדומה

”ויקחו אליך פרה אדומה” (במדבר יט, ב)

דיני פרה אדומה מבטאים שתי תנועות רוחניות: השרפה מורידה את הגבורות הקשות שבנוגה אל שורשן בביטול, ומי המעיין, שמקורם בחכמה, נמשכים אל אותו שורש. קידוש המים מעלה את הגבורה המזוככת אל מקורה, ולשם כך נדרשת דעת; ההזאה מסלקת את הטומאה, ולשם כך נדרשת העוצמה הזכרית של המדות. לכן אישה, שיש לה דעת, יכולה לקדש אך לא להזות, וקטן, שחסרה לו דעת, יכול להזות אך לא לקדש.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/3

הנקודה

דיני פרה אדומה מבטאים שתי תנועות רוחניות: השרפה מורידה את הגבורות הקשות שבנוגה אל שורשן בביטול, ומי המעיין, שמקורם בחכמה, נמשכים אל אותו שורש. קידוש המים מעלה את הגבורה המזוככת אל מקורה, ולשם כך נדרשת דעת; ההזאה מסלקת את הטומאה, ולשם כך נדרשת העוצמה הזכרית של המדות. לכן אישה, שיש לה דעת, יכולה לקדש אך לא להזות, וקטן, שחסרה לו דעת, יכול להזות אך לא לקדש.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המשנה פוסקת שכל אחד, אפילו אישה, יכול לקדש את מי הפרה, מלבד קטן, ואילו בהזאה הדין הפוך. אדמו"ר הזקן מסביר מדוע. הפרה מטהרת מטומאת מת, מרוח הטומאה של שלוש הקליפות הטמאות לגמרי, שאין להן חיות משל עצמן והן מקבלות אותה באמצעות קליפת נוגה, שחציה טוב וחציה רע. פרה היא פר-ה"א: חמש הגבורות המחלקות את הקול הפשוט לאותיות, כשהן "ממותקות" ומעוררות ביטול למעלה, וקשות בנוגה, שם החלוקה נעשית למציאות נפרדת. שרפת הפרה מותירה רק אפר — פר באל"ף — גבורה בשורשה, וכוחות הטומאה מתפזרים. על האפר הזה נותנים מים חיים, שמקורם בחכמה הבאה "מאין". קידוש המים מעלה את הגבורה המזוככת שבנוגה אל אותו מקור ודורש דעת, שיש לאישה, דעת ששורשה בגבורות; ההזאה מסלקת את הטומאה ודורשת את עוצמת המדות, שיש לקטן, שכן גם לקליפות אין דעת. ארז, אזוב ותולעת שני הם הערוצים המחברים את הדרגה העליונה ביותר לתחתונה ביותר.

מבנה

1	השאלה	2-11
	אישה יכולה לקדש את המים אך לא להזות, וקטן יכול להזות אך לא לקדש. הפרה מסלקת את רוח הטומאה של שלוש הקליפות הטמאות לגמרי, המקיימות את כל מה שהתורה אוסרת והן "מתות", משום שאין להן חיות משל עצמן.	
2	פרה: חמש הגבורות	5-31
	פרה היא פר-ה"א, חמש הגבורות המחלקות את הקול לאותיות, בדיבורו של האדם ובדיבורו של ה' (מלכות) ובמחשבה (בינה). למעלה הגבורות מתמתקות ומעוררות ביטול, ולכן המדרגות הרבות נשארות מאוחדות; בנוגה הן קשות, הסתר גמור המוליד מציאות נפרדת ומאפשר לקליפות הטמאות לקבל חיות.	
3	קליפת נוגה	7-61
	נוגה היא חציה טוב וחציה רע, וגם הטוב שבה הוא "קליפה", משום שהוא מורגש כיש; הקליפות הטמאות מקבלות דרך חציה הרע. ובכל זאת אפשר לברר את נוגה ולהעלותה לביטול גמור ולקדושה. הפרה, נוקבא המקבלת מ"פני שור", מבטאת את הגבורות הקשות ביותר שבנוגה.	
4	שרפה לאפר	81
	האש מפרידה תרכובת ומותירה רק את היסוד העיקרי שבה. כך השרפה מותירה רק אפר — פר באל"ף: גבורה בשורשה, מקור הדיבור שעדיין בביטול, קודם שנעשה יש; ואז "יתפרדו כל פועלי אוף".	

מים הם חכמה, ומים חיים הם מקורה — טלא דבדולחא, שממנו החכמה באה "מאין". כיוון שהתחלה נעוצה בסוף, מקור זה מתגלה למטה, במעיינות העולים מן הארץ ובכוח הצמיחה האינסופי של הארץ.

המשכת מים חיים על האפר ממשיכה ביטול אל שורש הדיבור, והטמאים מאבדים את אחיזתם. ההזאה ממשיכה זאת אל האדם; מלכות, מדרגתה של האשה, היא המקום שבו נאחזים הכוחות החיצוניים, ולכן היא אינה יכולה לסלקם, ואילו מדותיו של הקטן יכולות לעשות זאת, משום שגם לקליפות אין דעת. קידוש המים מעלה את גבורת נוגה אל המוח הנעלם ודורש דעת, שחסרה לקטן ויש לאשה — דעת שמקורה בגבורות (כל ה"א).

כדי לחבר את הביטול של החכמה לאפר של נוגה, קושרים את הארז — המדות שבתוך החכמה, וי"ו גדולה, תפארת — ואת האזוב — וי"ו קטנה, ה"טיפה" של יסוד — בחוט השני, הגבורות הממשיכות את השפע למטה; הרמ"ז מפרש את השלושה כדעת, תפארת ויסוד.

מושגים

קליפת נוגה (הקליפה המאירה) קליפת נוגה

התחום המתוך, שחציו טוב וחציו רע, שדרכו מקבלות חיות אפילו הקליפות הטמאות לגמרי; את הטוב שבו אפשר לברר ולהעלות לקדושה, אך כל עוד הוא מורגש כיש הוא נשאר קליפה.

שלוש הקליפות הטמאות של קליפות הטמאות

"רוח סערה, ענן גדול ואש מתלקחת" שבמראה יחזקאל: כוחות שאין בהם טוב כלל, המקיימים את כל מה שהתורה אוסרת; הם "מתים" משום שאין להם חיות משל עצמם.

חמש הגבורות ה' גבורות

כוחות ההגבלה המחלקים את הקול הפשוט לאותיות. למעלה, בבינה, הן מתמקדות ומעוררות ביטול; בנוגה הן קשות ומסתירות, ומולידות מציאות נפרדת. הן ה"א שבפרה.

יש וביטול יש וביטול

יש הוא תחושת מציאות עצמאית, "משהו" העומד בפני עצמו; ביטול הוא התבטלות לפני ה'. חלוקה שיש בה ביטול נשארת אחדות, כמו ב"צבא השמים"; חלוקה שיש בה ישות היא פירוד.

מים חיים מים חיים

מי מעיין, המייצגים את מקור החכמה — הדרגה הנעלמת שלמעלה ממנה, שממנה החכמה יוצאת "מאין ליש".

דעת דעת

כוח ההכרה וההתקשרות המורגשת, ששורשו גבוה עד כתר. הוא שמבטל את היש לאין; הוא חסר אצל הקליפות, והוא נדרש להעלאת הגבורות שבקידוש המים.

מין נוקבין מין נוקבין

ההשתוקקות העולה מלמטה למעלה אל מקורה; כאן — הגבורות המזוככות של נוגה, העולות אל המים החיים של המוח הנעלם.

וי"ו גדולה ווי"ו קטנה ו' רברבא ו' זעירא

תפארת ויסוד, הארז והאזוב, "גוף וברית": הווי"ו הגדולה ממשיכה את הביטול מלמעלה למטה, והווי"ו הקטנה נושאת רק "טיפה" ממנו אל הנבראים.

קטע 1 • 11-2

השאלה

1 ויקחו אליך פרה¹ אדומה.² איתא במשניות פ"ה דמסכת פרה ומייתי לה ביבמות (פרק ח' דע"ב ב' וביומא ד' מ"ג) הכל כשרים לקדש מי חטאת^{3,4} אפילו אשה חוץ מחרש שוטה וקטן⁵.

"ויקחו אליך פרה אדומה". כך נאמר במשנה, בפרק ה' של מסכת פרה, והובא ביבמות (פרק ח', דף ע"ב ע"ב) וביומא (דף מ"ג): "הכול כשרים לקדש מי חטאת, אפילו אישה, חוץ מחרש, שוטה וקטן".

המאמר פותח בפסוק שמציג את הפרה האדומה, ולאחר מכן מביא את דין המשנה הקובע מי רשאי לקדש את המים: הכנסת אפר הפרה למים חיים, כדי להכין את מי החטאת. כל אחד רשאי לעשות זאת, אפילו אישה, למעט חרש, אדם שאינו בדעתו וקטן. אותו דין מובא גם בתלמוד ביבמות וביומא.

ולענין הזאה הוא איפכא שהקטן כשר להזות ואשה פסולה וכדאיתא במשניות סוף פרק בתרא דפרה הכל כשרים להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס והאשה⁶ כו' יעוי"ש [יעויין שם] דקטן מזה.

ובעניין ההזאה הדין הפוך: קטן כשר להזות ואישה פסולה, כפי שנאמר במשנה בסוף הפרק האחרון של מסכת פרה: "הכול כשרים להזות חוץ מטומטום, אנדרוגינוס ואישה" וכו'. עיינו שם, שם נאמר שקטן מזה.

כשזים את המים על אדם שנטמא, הדין הפוך: אישה, כמו טומטום או אנדרוגינוס, אינה רשאית להזות, ואילו קטן רשאי. המשנה פוסלת רק ילד שאינו בר־דעת, ובהמשכה עולה שקטן אכן מזה, ואישה רשאית רק לסייע לו.

2 ובגמרא שם ילפינן לה מקראי. וצ"ל הטעם שבהזי' [שבהזיה] אשה פסולה וקטן כשר ובקידוש הוא להיפוך ממש כנ"ל.

ובגמרא שם לומדים זאת מן הפסוקים. כעת צריך להבין את הטעם לכך שבהזאה אישה פסולה וקטן כשר, ואילו בקידוש הדבר הפוך ממש, כפי שנזכר לעיל.

הגמרא לומדת את ההלכות האלה מלשון הפסוקים, אך המאמר שואל על הטעם הפנימי: מדוע אישה פסולה להזות אך כשרה לקדש, ואילו אצל קטן הדין הפוך בדיוק?

והענין כי פרה אדומה היא באה לטהר טומאת מת שהוא לדחות ולהעביר רוח הטומאה דשלש קליפות הטמאות לגמרי ואין בהם טוב כלל

ההסבר הוא שפרה אדומה באה לטהר [מן] טומאת המת; כלומר, לדחות ולהעביר את רוח הטומאה של שלוש הקליפות הטמאות לגמרי, שאין בהן טוב כלל;

הפרה האדומה מטהרת טומאה שנטמאים בה מן המת. במובן הפנימי, פירוש הדבר הוא סילוק "רוח הטומאה" שמקורה בשלוש הקליפות הטמאות לגמרי — כוחות של הסתר שאין בהם טוב כלל.

דהיינו שמהן נמשך קיום וחיות של המעשה דבור ומחשבה של כל שסייה ליית [לא תעשה] שבתורה וענפיהן, שחיותם וקיומם מלמעלה

כלומר, מהן נמשכים הקיום והחיות של מעשה, דיבור ומחשבה בכל שסייה לא תעשה שבתורה וענפיהן. החיות והקיום שלהם מלמעלה

שלוש הקליפות האלה הן המקור לקיום ולחיות של כל מעשה, דיבור ומחשבה אסורים — כל מה שנכלל בשסייה האסורים שבתורה ובענפיהם. גם דברים אסורים צריכים לקבל את חיותם מלמעלה, וכעת מסביר המאמר דרך איזה ערוץ היא נמשכת.

הוא נמשך משלש קליפות הטמאות הנזכר במרכבת יחזקאל רוח סערה ענן גדול⁷ ואש מתלקחת, והם נקראים פגרים מתים לפי שאין בהם חיות מצד עצמם כלל.⁸

נמשכים משלוש הקליפות הטמאות הנזכרות במרכבת יחזקאל: "רוח סערה, ענן גדול ואש מתלקחת". הן נקראות "פגרים מתים", משום שאין בהן חיות מצד עצמן כלל.

החיות שלהם נמשכת דרך שלוש הקליפות הטמאות שיחזקאל ראה בתחילת חזון המרכבה: רוח סערה, ענן גדול ואש מתלקחת. הן נקראות "פגרים מתים" מפני שאין להן חיות משל עצמן; הדבר מקשר אותן לטומאת המת שהפרה האדומה מסלקת.

קטע 2 • 31-5

פרה: חמש הגבורות

3 והעברה זו הוא ע"י פרה אדומה דייקא ומים חיים⁹ כו' ועץ ארז ואזוב¹⁰ כו'.

והסרת הטומאה נעשית דווקא באמצעות פרה אדומה, מים חיים וכו', ועץ ארז ואזוב וכו'.

הסרת הטומאה נעשית באמצעות המרכיבים המסוימים שהתורה מצווה עליהם: פרה אדומה, מים חיים, כלומר מי מעיין, ועץ ארז ואזוב. המאמר יסביר כל אחד מהם בתורו.

כי פרה הוא¹¹ פ"ר [פגע רע]¹² ה' פ"ר [פגע רע] הוא גימטריא מנצפ"ך שעולה כמנין פר וה' הוא בחינת ה' גבורות מקור התחלקות האותיות

כי "פרה" היא "פר" ו"ה". "פר" הוא הערך המספרי של האותיות מנצפ"ך, שסכומן 280, כמניין "פר"; וה"ה היא בחינת חמש הגבורות, מקור חלוקת האותיות.

את המילה "פרה" קוראים כ"פרי" (פר, שערך אותיותיה יחד הוא 280) בתוספת האות ה', שערכה חמש. המספר 280 שווה לערכן של חמש האותיות שיש להן צורה מיוחדת בסוף מילה — מם, נו, צדי, פ"א וכו"ף. הה"א מסמלת את חמש הגבורות, כוחות ההגבלה המחלקים את הקול לאותיות נפרדות.

כי קול היוצא מהבל הלב הוא קול פשוט ומתחלק לאותיות בה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון¹³ גיכ"ק מהח"ך כו".¹⁴

כי הקול היוצא מהבל הלב הוא קול פשוט, והוא מתחלק לאותיות בחמשת מוצאות הפה: אחה"ע מהגרון, גיכ"ק מהח"ך וכו".

המשל הוא הדיבור האנושי: ההבל והקול העולים מן הלב הם צליל אחד בלתי מחולק, והם נעשים לאותיות נבדלות רק כשהם מקבלים את צורתם בחמשת מוצאות הפה. הגרון יוצר את האותיות א', ח', ה' וע'; הח"ך — ג', י', כ' וק'; ושאר האותיות נוצרות בלשון, כשיניים ובשפתיים.

4 וכך למעלה התחלקות אותיות הדבור למעלה הוא בבחינת מלי' ואתה מחיה את כולם¹⁵ הוא ע"י בחינת גבורות וכמ"כ [וכמו כן] הוא למעלה בבינה בחינת אותיות המחשבה שהן ג"כ בחינת אותיות

וכך גם למעלה: חלוקת אותיות הדיבור למעלה היא בבחינת מלכות, שעליה נאמר: "ואתה מחיה את כולם", והיא נעשית באמצעות בחינת הגבורות. וכך גם למעלה בבינה, בבחינת אותיות המחשבה, שגם הן בחינת אותיות.

אותו תהליך קיים גם למעלה. ה"דיבור" של ה', שהוא מלכות, הוא המקור לחיות של הנבראים, ועליו נאמר: "ואתה מחיה את כולם". חלוקתו לאותיות פרטיות, שבאמצעותן הוא מעניק את החיות, נעשית באמצעות הגבורות. גם בבינה יש "אותיות מחשבה", שהרי גם המחשבה מורכבת מאותיות.

כמו אותיות הדבור התחלקותן לאותיות פרטיים הוא ג"כ ע"י בחי' גבורות והוא בחינת גבורות דאימא, עמ"ש מזה בד"ה והניף הכהן את העומר¹⁶ בענין שעורה שעור ה'. עוד נת' [נתבאר] מזה במ"א ע"פ אד"י¹⁷ שפתי תפתח.¹⁸

בדומה לאותיות הדיבור, גם חלוקתן לאותיות פרטיות נעשית באמצעות בחינת הגבורות, וזו בחינת הגבורות דאימא. ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "והניף הכהן את העומר", בעניין "שעורה" — "שעור ה'". עניין זה הוסבר עוד במקום אחר, על הפסוק "אדני, שפתי תפתח".

גם אותיות המחשבה מתחלקות לאותיות פרטיות באמצעות הגבורות, וכאן הן נקראות הגבורות דאימא — "האם", כינוי לבינה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על הנפת העומר, שבו נדרש "שעורה" כ"שעור ה'", וכן לביאורו על הפסוק "אדני, שפתי תפתח", הנאמר לפני תפילת העמידה.

5 והנה עיקר ההתחלקות הוא כדי להחיות ולהוות נבראים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול]¹⁹ כי באצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו',

והנה, עיקר ההתחלקות הוא כדי להחיות נבראים מוגבלים ולהוותם; שהרי באצילות "הוא, חיותו וכליו אחד" וכו'.

מטרת חלוקת האור לאותיות היא ליצור ישויות מוגבלות. באצילות אין פירוד ממש: כלשון תיקוני הזוהר, "הוא, חיותו וכליו אחד", ולכן האור וכליו נשארים מאוחדים לחלוטין עם ה'.

אך ע"י ההתחלקות וההשתלשלות הנ"ל מקבלים חיות גם שלש קליפות הטמאות ע"י בחינת נוגה שיש בה ג"כ ה"ג [חמש גבורות] ושם הם גבורות קשות²⁰ (ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער ק"נ ספ"ג [סוף פרק ג']). ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' חקת בטעמי מצות

אולם באמצעות ההתחלקות וההשתלשלות שהוזכרו לעיל, גם שלוש הקליפות הטמאות מקבלות חיות, באמצעות בחינת נוגה, שיש בה גם כן חמש גבורות; ושם הן גבורות קשות (ראו עץ חיים, שער קליפת נוגה, סוף פרק ג'; ובלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת חוקת, בטעמי המצוות),

אותה חלוקה והשתלשלות מאפשרות גם לשלוש הקליפות הטמאות לקבל חיות, באמצעות תחום ביניים הנקרא נוגה. גם בנוגה יש חמש גבורות, אך שם הן גבורות קשות. אדמו"ר הזקן מפנה לשער קליפת נוגה בעץ חיים ולטעמי המצוות של האריז"ל לפרשת חוקת.

שנעשה בחינת ההתחלקות והיש ממש בחי' טורא דפרודא²¹ משא"כ למעלה הגם שיש בחי' ההתחלקות המדרגות מ"מ כיון שהם בבחי' ביטול כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים²² הרי הם מתאחדים.

וכך נוצרת בחינת ההתחלקות והיש הממשי — בחינת "טורא דפרודא", הר ההפרדה. ואילו למעלה, אף שיש בחינת התחלקות של המדרגות, מכל מקום, מאחר שהן בבחינת ביטול, ככתוב: "וצבא השמים לך משתחווים", הן מתאחדות.

בנוגה ההתחלקות נעשית ממשי: הדברים חשים את עצמם כ"יש" העומד בפני עצמו ונפרד מה' — התחום שהזוהר מכנה "טורא דפרודא", הר ההפרדה. גם למעלה יש מדרגות נבדלות רבות, אך מכיוון שכולן בטלות לפני ה', כצבא השמים המשתחוה לו, הן נשארות מאוחדות.

וכנודע מענין ע' [שבעים] נפש יוצאי ירך יעקב²³ שאף שהם ע' [שבעים] מ"מ נאמר בהם נפש לשון יחיד ע"י שהם בבחי' ביטול, משא"כ בנוגה הוא בחינת הפירוד והתחלקות ממש לפי שהיא בחי' יש

וכידוע בעניין שבעים הנפש שיצאו מירך יעקב: אף שהם שבעים, נאמר עליהם "נפש" בלשון יחיד, משום שהם בבחינת ביטול. לעומת זאת, בנוגה יש בחינת פירוד והתחלקות ממש, מפני שהיא בחינת יש,

דוגמה לכך היא שבעים הנפשות מבית יעקב שירדו למצרים: התורה מונה שבעים, אך מכנה אותן "נפש" בלשון יחיד. רש"י, בעקבות המדרש, מסביר זאת בכך שעבדו לאל אחד. הביטול שלהן איחד אותן; בנוגה, לעומת זאת, הפירוד ממשי, מפני שנוגה היא תחום של יש.

(כי למעלה הה"ג [החמש גבורות] דאימא אדרבה הם הגורמים וממשיכים ביטול היש כי הם גבורות ממותקות שענין הגבורה הוא עד"מ למטה ענין לעולם ירגיז אדם יצ"ט [יצר טוב]²⁴ על יצה"ר [יצר הרע] וכמ"ש במ"א ע"פ וגם אתה תדין את ביתי.²⁵

(שהרי למעלה, חמש הגבורות של אימא, להפך, הן הגורמות וממשיכות את ביטול היש, שכן הן גבורות ממותקות. עניינה של גבורה, כדוגמה מלמטה, הוא מה שאמרו: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", כפי שנתבאר במקום אחר על הפסוק "וגם אתה תדין את ביתי".

בהערת סוגריים מוסבר שהגבורות שלמעלה פועלות להפך: חמש הגבורות של אימא (בינה) מביאות לידי ביטול, משום שהן גבורות ממותקות. במונחים אנושיים, גבורה שבקדושה דומה לעצת חז"ל שאדם ירגיז תמיד את יצרו הטוב על יצרו הרע — תקיפות המופנית נגד עצמו. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "וגם אתה תדין את ביתי".

כך הוא ענין ה"ג [חמש גבורות] דבינה הנמשכים למלי אשר מזה נמשך ומשתלשל בבייע ענין גבריאל המעורר הנשמות לעבודה כמ"ש בזח"ג [בוהר חלק ג] ויקרא)

כך הוא גם עניינן של חמש הגבורות שבבינה, הנמשכות למלכות; מהן נמשך ומשתלשל בבייע עניינו של גבריאל, המעורר את הנשמות לעבודה, כפי שנאמר בוהר חלק ג, ויקרא)

חמש הגבורות שבבינה נמשכות למלכות, ומשם הן משתלשלות לעולמות בריאה, יצירה ועשיה בדמותו של המלאך גבריאל, ששמו נובע מגבורה והוא מעורר את הנשמות לעבוד את ה'. אדמו"ר הזקן מצטט את זוהר.

(דכ"ג סע"א [סוף עמוד א]) ובפי' שלח (דקע"א סע"ב [סוף עמוד ב]) ועמ"ש מזה ע"פ מאמר הזח"ב [זהר חלק ב'] פקודי^{26, 27} (דרל"ג ע"א) בפסוק והנה איש מראהו כמראה נחשת²⁸ וגו'.

(כג, ע"א), ובפרשת שלח (קעא, ע"ב). וראו גם מה שנכתב על כך, על מאמר זוהר חלק ב, פקודי (רלג, ע"א), על הפסוק "והנה איש מראהו כמראה נחשת" וגו'.

ההפניות לזוהר נמשכות: ויקרא כג ע"א ושלח קעא ע"ב. אדמו"ר הזקן מפנה גם לביאורו על קטע מהזוהר בפקודי (רלג ע"א), העוסק בחזון יחזקאל: "והנה איש מראהו כמראה נחשת".

והיינו כי שרש ה"ג [חמש גבורות] העליונות הם אדרבה המעוררים כיטול היש וכמ"ש מזה ג"כ בד"ה אדי שפתי תפתח.^{29, 30}

כלומר, שורש חמש הגבורות העליונות הוא, להפך, לעורר את כיטול היש, כפי שנתבאר גם בדרוש המתחיל "אדי שפתי תפתח".

הנקודה היא ששורש חמש הגבורות העליונות אינו גורם הסתרה, אלא להפך: הוא מעורר את כיטול היש. עניין זה מבואר גם בדרוש על הפסוק "אדי שפתי תפתח".

ועמ"ש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] גבי חוטי תכלת וסד"ה ה' יחתו מריביו³¹ ומ"ש סד"ה ושאתם מים^{32, 33} בענין כוס ישועות.³⁴

ועיינו במה שנכתב לעיל בענין חוטי התכלת, ובסוף המאמר המתחיל "הוי" — מריביו יחתו", ובמה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ושאתם מים" בענין "כוס ישועות".

מובאים כאן דיונים נוספים: קטע מוקדם יותר על חוטי התכלת שבציצית, סוף המאמר על "הוי" — מריביו יחתו", וסוף המאמר על "ושאתם מים", העוסק ב"כוס ישועות".

לא כן הגבורות שבנוגה שהן גבורות קשות בחי' הצמצום גמור המסתיר לגמרי להיות יש ודבר נפרד ועמ"ש בדי"ה אם בהרת קדמה ³⁵ כו'. ³⁶

לא כן הגבורות שבנוגה, שהן גבורות קשות, בחינת צמצום גמור המסתיר לגמרי, כך שיש ישות ודבר נפרד. ועיינו כמה שנכתב במאמר המתחיל "אם בהרת קדמה" וכו'.

לעומת זאת, בנוגה הגבורות קשות: זהו צמצום גמור המסתיר לחלוטין את האור האלוקי, כך שנברא יכול להתקיים כישות, כדבר הנפרד מה'. אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמרו על הדין "אם בהרת קדמה" [לשיער הלבן] שבהלכות צרעת.

קטע 3 • 61-7

קליפת נוגה

6 וזהו כל עיקר ענין בחינת נוגה שאינה כמו ג' קליפות הטמאות שהם רע גמור, והגם שנוגה ג"כ חציה רע היינו חציה

וזהו כל עניינה של בחינת נוגה: היא אינה כמו שלוש הקליפות הטמאות, שהן רע גמור. ואף שנוגה גם היא חציה רע, הרי זה [רק] חצי ממנה;

זהו עניינה של נוגה: שלא כמו שלוש הקליפות הטמאות, שהן רע גמור, נוגה מורכבת משוב ומרע. גם היא חציה רע, אך רק חציה.

אבל חציו [חציה] טוב ואעפ"כ [ואף על פי כן] גם הטוב שבה נקרא ק"נ [קליפת נוגה] והיינו לפי שהוא בבחינת יש וכמו בשביל שיקראוני רבי ³⁷ כו'.

אך חציה טוב. ואף על פי כן, גם הטוב שבה נקרא קליפת נוגה; והיינו מפני שהוא בבחינת יש, כמו "כדי שיקראוני רבי" וכו'.

החצי האחר שלה טוב, ואף על פי כן גם הטוב הזה נקרא קליפה, "קליפת נוגה", מפני שהוא מורגש כיש, כמציאות העומדת בפני עצמה. הדוגמה היא מי שלומד תורה "כדי שיקראוני רבי": המעשה טוב, אך הוא משרת את העצמי.

משא"כ בקדושה הוא בחי' ביטול ולכן ע"י בחינת ק"נ [קליפת נוגה] מקבלים ג' קליפות הטמאות, כי ק"נ [קליפת נוגה] חציו טוב וחציו רע שמבחי' חציו הטוב מקבל גם חציו הרע.

מה שאין כן בקדושה, שהיא בחינת ביטול. לכן שלוש הקליפות הטמאות מקבלות חיות באמצעות בחינת קליפת נוגה: קליפת נוגה היא חציה טוב וחציה רע, ומהחצי הטוב שבה מקבל גם החצי הרע שבה.

לעומת זאת, קדושה פירושה ביטול. לכן הקליפות הטמאות מקבלות את חיותן באמצעות נוגה: נוגה היא חציה טוב וחציה רע, והחצי הרע שבה מקבל מהחצי הטוב.

7 ומחציו הרע מקבלים ג' קליפות הטמאות לגמרי, ופ"י חציו טוב הוא הרגשת היש ומ"מ בחינת ק"נ [קליפת נוגה] יכול להתברר ולהיות בבחינת ביטול לגמרי באור א"ס וכענין וצבא השמים לך משתחווים.³⁸

שלוש הקליפות הטמאות לגמרי מקבלות מהחצי הרע שלה. פירוש הביטוי "החצי שלה טוב" הוא תחושת היש; ואף על פי כן, בחינת קליפת נוגה יכולה להתברר ולהגיע לביטול גמור באור אין סוף, בדומה ל"וצבא השמים לך משתחווים".

הקליפות הטמאות לגמרי מקבלות את חיותן מהחצי הרע של נוגה. גם החצי הטוב של נוגה הוא רק תחושת יש; אך מכיוון שהוא טוב, אפשר לברר את נוגה ולהביאה לביטול גמור באור אין סוף, בדומה לצבא השמים המשתחוה לפני ה'.

וזוהו ענין שלפעמים בחינת נוגה עולה לגמרי בקדושה³⁹ (ועיין בזח"ב [בוהר חלק ב'] ויקהל) (דרי"ג ע"ב) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם והרמ"ז [והרב משה זכות] פ' פנחס (דרנ"א ב')⁴⁰

וזוהו פירוש הדבר שלפעמים בחינת נוגה עולה כולה אל הקדושה (ראו זוהר, חלק ב, ויקהל) (2203ב), וכן במקדש מלך שם וברמ"ז (רבי משה זכות) על פרשת פינחס (2251ב);

לכן נוגה יכולה לעיתים לעלות כולה אל הקדושה. אדמו"ר הזקן מפנה לזוהר, פרשת ויקהל (2203ב), ולפירושו מקדש מלך, וכן לרמ"ז (רבי משה זכות) על פרשת פינחס.

משא"כ בנוגה שיש בה איתן להדבק בקדושה ועליה נאמר והנה טוב מאד⁴¹ ועי"ש ר"פ חקת.

ואילו בנוגה יש איתן — כוח איתן להידבק בקדושה, ועליה נאמר "והנה טוב מאוד". ראו שם, בתחילת פרשת חוקת. הטקסט ממשיך במילים "ואילו": הניגוד הוא לכאורה לעלייה "לפעמים" שהזכרה קודם. בנוגה יש איתן, כוח איתן, להידבק בקדושה, ועליה נאמר בפסוק "והנה טוב מאוד". ההפניה "ראו שם" מכוונת לתחילת פרשת חוקת בחיבור שהזכר.

וזוהו ענין שרפת הפרה כדי להעביר את רוח הטומאה כי פרה היא בחינת נוגה שפרה היא בחי' נוק' [נוקבא] שמקבל מבחינת פני שור⁴²

וזוהו ענין שרפת הפרה, כדי להעביר את רוח הטומאה: הפרה היא בחינת נוגה, שכן פרה היא בחינת נוקבא, המקבלת מבחינת "פני שור",

כך מוסבר מדוע שורפים את הפרה כדי להעביר את רוח הטומאה: הפרה מייצגת את נוגה. פרה היא נקבה, בחינת נוקבא, המקבלת מ"פני שור" שראה יחזקאל בצד שמאל של המרכבה.

אלא שהיא בבחי' גבורות קשות ביותר בחינת טוב שבנוגה פר ה' וממנה מקבלים גם ג' קליפות הטמאות כנ"ל.

אלא שהיא בבחינת הגבורות הקשות ביותר, בחינת הטוב שבנוגה — פר וה"א; וגם שלוש הקליפות הטמאות מקבלות ממנה, כנזכר לעיל.

אלא שהפרה מייצגת את הגבורות הקשות ביותר, את הטוב שבנוגה, כפי שהראה החישוב פרה"א (280 וחמש הגבורות). מכיוון שהקליפות הטמאות מקבלות ממנה את חיותן, דווקא את הפרה צריך לשרוף כדי להעביר את הטומאה.

קטע 4 • 81

שרפה לאפר

8 וזהו ענין המצוה לשרוף את הפרה לאפר כי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **אשכחן אפר דאקרי עפר**⁴³ דכתיב ולקח מעפר⁴⁴ שרפת החטאת⁴⁵ כו'. דהנה מכל⁴⁶ דבר הנשרף נשאר אפר.

וזהו עניינה של המצווה לשרוף את הפרה עד שתהפוך לאפר. שכן אמרו חז"ל: "מצאנו שאפר נקרא עפר, כפי שנאמר: 'ולקח מעפר שריפת החטאת' וכו'. שהרי מכל דבר שנשרף נשאר אפר.

את הפרה שורפים עד שלא נשאר ממנה אלא אפר. התלמוד מלמד שאפשר לכנות אפר בשם "עפר", ומוכיח זאת מן הפסוק על הפרה האדומה: "מעפר שריפת החטאת". ואכן, מכל דבר שנשרף נשאר אפר.

והיינו לפי שכל דבר מורכב מדי' יסודות אש רוח מים עפר ועיקר התהוות הגשמי הוא מיסוד העפר וג' היסודות מורכבים בו,

הסיבה לכך היא שכל דבר מורכב מארבעת היסודות: אש, רוח, מים ועפר, ועיקר התהוותו של הדבר הגשמי הוא מיסוד העפר, ושלושת היסודות האחרים מורכבים בו.

כל דבר גשמי מורכב מארבעת היסודות: אש, רוח, מים ועפר. העפר הוא הבסיס העיקרי של המציאות הגשמית, ושלושת היסודות האחרים מעורבים בו.

ולכן ע"י השרפה מתפרדים יסודות המורכבים ונשאר רק יסוד העצמי וכך הוא ענין שרפת הפרה ולא נשאר כ"א מקור הדבור שעדיין הוא בבחי' ביטול.

לכן, על ידי השריפה נפרדים היסודות המרכיבים את הדבר, ונשאר רק היסוד העצמי. וכך גם בשריפת הפרה: לא נשאר אלא מקור הדיבור, שעדיין הוא במצב של ביטול.

השריפה מפרקת את הדבר המורכב ומותירה את היסוד העצמי בלבד — העפר, כאפר. בדומה לכך, שריפת הפרה מסלקת את כל השאר ומותירה רק את מקור הדיבור: הנקודה שבה הגבורות עדיין בביטול, לפני שהן מתחלקות לקולות ולאותיות נפרדות.

וזהו אפר פר א' היינו הגבורה כמו שהוא בשרשו קודם שנמשך בבחינת יש ע"י ה"ג [חמש גבורות] דנוגה וממילא יתפרדו כל פועלי און^{47, 48} והיו כלא היו.

וזהו "אפר" — פר עם א': הגבורה כפי שהיא בשורשה, לפני שנמשכה למצב של יש על ידי חמש הגבורות של נוגה. ממילא "יתפרדו כל פועלי און", ויהיו כלא היו.

המילה "אפר" מורכבת מאותיות "פר" ומאות א', במקום הה"א שבמילה "פרה". הא', האות הראשונה, רומזת לגבורה כפי שהיא בשורשה, לפני שחמש הגבורות של נוגה המשיכו אותה למצב של ישות נפרדת. כשמגיעים לשורש הזה, כוחות הטומאה מסתלקים מאליהם: "יתפרדו כל פועלי און" ויהיו כלא היו.

(ע' [עיינן] בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם ועיינן בזהר הרקיע פ' משפטים בפ"י מ"ש בזהר שם דק"ה ע"ב ע"פ אדמת עפר^{49, 50} עיינן בשער תיקון עונות ספ"ב [סוף פרק ב']⁵¹ ובמ"ח.⁵²

(ראו לקוטי תורה של הארי"י שם; ועיינו בזהר הרקיע, פרשת משפטים, בכיאר הדכרים שנכתבו בזהר שם, דף ק"ה ע"ב, על הפסוק "אדמת עפר"; ראו שער תיקון עונות, סוף פרק ב, ומשנת חסידים.

אדמו"ר הזקן מוסיף מקורות מן הקבלה: לקוטי תורה של הארי"י; זהר הרקיע, העוסק בקטע מן הזהר בפרשת משפטים (דף ק"ה ע"ב) על "אדמת עפר"; שער תיקון עונות לר' חיים ויטאל; ומשנת חסידים, במסכת חצות, לפי הערת קה"ת.

ובסידור האריז"ל [הארי"י זכרוננו לברכה] גבי תיקון חצות בענין לתת אפר במקום הנחת תפילין כו' ועיינן ברבות סדר וירא ס"פ מ"ט בזהר פ' פקודי דרל"ז ב'^{53, 54} ודרס"ו ב' ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] פ' חקת בדי ק"פ ע"ב ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם):

ובסידור הארי"י ז"ל, בעניין תיקון חצות, נאמר לתת אפר במקום הנחת התפילין וכו'. ועיינו במדרש רבה, סדר וירא, סוף פרק מ"ט; בזהר, פרשת פקודי, דף רל"ז ע"ב ודף רס"ו ע"ב; וברמ"ז על פרשת חוקת, דף ק"פ ע"ב, ובמקדש מלך שם.)

בהמשך מובאים מקורות נוספים: מנהגו של הארי"י, המתועד בסידורו, לתת אפר במקום הנחת התפילין במסגרת תיקון חצות, הקינה בחצות הלילה על חורבן בית המקדש; מדרש רבה על פרשת וירא; שני קטעים בזהר בפרשת פקודי; וכן הרמ"ז ומקדש מלך על פרשת חוקת.

קטע 5 • 91

מים חיים

9 ב והנה כתיב ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי,⁵⁵ מים הוא בחינת חכמה ומים חיים הוא מקור החכמה שנק' מים חיים בחינת מעין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא,⁵⁶

ב. והנה נאמר: "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי". מים הם בחינת חכמה, ומים חיים הם מקור החכמה, שנקרא "מים חיים" — בחינת מעין, כמו שנאמר: "והחכמה מאין תמצא".

החלק השני עוסק במים החיים שנותנים על האפר. המים מסמלים את החכמה, ומי מעיין חיים מסמלים את מקור החכמה, שממנו החכמה נובעת מתוך אין — "כלום" — כפי שחסידות מפרשת את הפסוק "והחכמה מאין תמצא".

והוא מבחי' טלא דבדולחא^{57, 58, 59} מקור החכמה סתימאה כידוע (ומבואר בזהר פ' תזריע דמ"ט ע"א ועיין בזהר תרומה דקע"ח סע"ב [סוף עמוד ב] בספרא דצניעותא⁶⁰ פ"ה וע' מ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה למה נסמכה⁶¹ פ' מרים כו').

והוא מבחינת טלא דבדולחא, מקור החכמה הסתומה, כידוע (ומבואר בזהר, פרשת תזריע, מט ע"א; וראו זהר, תרומה, סוף קעח ע"ב, בספרא דצניעותא, פרק ה; וראו מה שנכתב באגרת הקודש, בפסקה הפותחת "למה נסמכה פרשת מרים" וכו').

מקור זה נקרא טלא דבדולחא, "טל הבדולח" — מונח בזהר המתאר את המקור הנסתר שמעל החכמה הגלויה, החכמה הסתומה. אדמו"ר חזקן מציין מקומות בזהר ובאגרת הקודש כח, האגרת הפותחת בשאלה מדוע נסמכה פרשת מרים לפרשת פרה אדומה.

והנה למטה מים חיים הן הנובעים מתחת לארץ והיינו לפי שנעוץ תחלתן בסופן^{62, 63} כי מבחינת חכמה ולמטה הוא בחינת השתלשלות מיש ליש מחכמה למדות ולמחשבה דבור

והנה למטה, מים חיים הם מים הנובעים מתחת לארץ; והיינו משום ש"נעוץ תחילתן בסופן". כי מבחינת החכמה ולמטה, מדובר בהשתלשלות מיש ליש — מחכמה למדות, ולמחשבה, לדיבור

במובן הגשמי, מים חיים הם מים הנובעים מתחת לפני הקרקע, משום שכלשון ספר יצירה, "תחילתן נעוצה בסופן": המקור העליון ביותר מתגלה בנקודה הנמוכה ביותר. מחכמה ולמטה, כל מדרגה מתפתחת מתוך המדרגה שלפניה, "מיש ליש": מחכמה למדות, ובהמשך למחשבה ולדיבור.

ומעשה, משא"כ החכמה מלמעלה מן החכמה הוא בחי' מאין ליש וגילוי בחינה זו הוא למטה בארץ דוקא כי הארץ מצמחת וחוזרת ומצמחת עד א"ס כמ"ש ארץ ממנה יצא לחם⁶⁴ כו'.

ולמעשה. לא כך הוא בחכמה, כפי שהיא באה ממה שלמעלה מן החכמה: זו בחינת מאין ליש. וגילוייה של בחינה זו הוא דווקא למטה, בארץ, שכן הארץ מצמיחה וחוזרת ומצמיחה עד אין סוף, כמו שנאמר: "ארץ ממנה יצא לחם" וכו'.

אולם המעבר ממה שלמעלה מן החכמה אל החכמה עצמה הוא בריאה "מאין ליש", וכוח זה מתגלה דווקא במקום הנמוך ביותר — בארץ, שמוסיפה להצמיח ולהוציא גידולים חדשים בלי סוף, כפי שנאמר: "ארץ ממנה יצא לחם".

קטע 6 • 10

קידוש והזאה

10 וכן המים הנובעים מתחת לארץ הם מים חיים כו', וזהו ענין קידוש מי חטאת ליתן מים חיים בתוך האפר

וכך גם המים הנובעים מתחת לארץ הם מים חיים וכו'. זהו ענין קידוש מי חטאת: לתת מים חיים בתוך האפר,

מי מעיין חיים העולים מלמטה מסמלים את מקור החכמה. לכן קידוש מי חטאת, כלומר נתינת מים חיים על האפר, פירושו המשכת מקור זה אל תוך האפר.

שהוא המשכת מקור החכמה בחינת ביטול תוך האפר שהוא בחי' טוב שבנוגה שנתכרר מקור ושרש הדבור

כלומר, המשכת מקור החכמה, בחינת ביטול, אל תוך האפר, שהוא בחינת הטוב שבנוגה, שבו התכררו מקורו ושרשו של הדיבור.

המים החיים מביאים אל תוך האפר את מקור החכמה, שמידתו ביטול. האפר הוא הטוב שבנוגה לאחר בירורו: מקורו ושרשו של הדיבור, לאחר שנשרף כל מה שהיה נעשה נפרדות.

כי בחי' הפרה פר' היא הוא בחינת ה' גבורות המחלקות את הקול להיות הדבור בגילוי ועי' השרפה נשאר רק מקור ושרש הדבור ועי' המים חיים שהוא המשכת הביטול

כי בחינת הפרה, פרה', היא בחינת חמש הגבורות המחלקות את הקול, כך שהדיבור מתגלה; באמצעות השרפה נשארים רק מקורו ושרשו של הדיבור. ובאמצעות המים החיים, שהם המשכת הביטול,

כפי שהוסבר לעיל, הפרה, פרה', היא חמש הגבורות המחלקות את הקול לדיבור גלוי. השרפה מותירה רק את שורש הדיבור, והמים החיים ממשיכים את הביטול אל שורש זה.

הנה ממילא יתפרדו כל פועלי און⁶⁵ ואין להם אחיזה כלל (וכמ"ש בזהר פ' פקודי דרל"ז ב' ⁶⁶ הנ"ל ועיין בזהר פ' חקת דקפ"א ע"א).⁶⁷

ממילא יתפרדו כל פועלי האון, ולא תהיה להם שום אחיזה (כמו שכתוב בזהר, פרשת פקודי, רל"ז ב', שהוזכר לעיל; ועיין בזהר, פרשת חוקת, קפ"א ע"א).

כאשר השורש מתחבר לביטול, אין לכוחות הטומאה במה להיאחזו והם מתפזרים מאליהם. אדמו"ר הזקן מביא את דברי הזהר בפרשת פקודי, שהוזכרו קודם, וכן קטע מהזהר בפרשת חוקת.

וההזיה הוא להמשיך בחינה זאת על נפש המיטהר מן הטומאה ולכן אשה פסולה להזות כי אשה היא בחי' גבורות בחי' מלי' שרגליה יורדות מות⁶⁸ שהוא בחי' דבור מקור ושרש אחיזת החיצונים.

וההזאה נועדה להמשיך בחינה זו על נפשו של מי שנטהר מן הטומאה. לכן אישה פסולה להזות: האישה היא בחינת גבורות, בחינת מלכות, ש"רגליה יורדות מוות"; זו בחינת הדיבור, מקור ושרש אחיזתם של החיצונים.

ההזאה ממשיכה את הביטול המטהר על האדם הנטהר, וכאן המאמר משיב על השאלה שבה פתח. "אישה" ו"קטן" מייצגים את הדרגות הרוחניות שעל פיהן מוסברות, לפי המאמר, שתי ההלכות. האישה מייצגת את הגבורות ואת המלכות, שעליהן מקובלים דורשים "רגליה יורדות מוות": המלכות היא הדיבור האלוקי, הדרגה הנמוכה ביותר, ובהתפשטותה למטה היא נעשית שורש לאחיזת החיצונים.

לכן אין בכחה לדחות ולהעביר את רוח הטומאה (וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ו דיבמות⁶⁹ האיש דרכו לכבש ואין אשה דרכה⁷⁰ לכבש וע' ברכות בראשית ס"פ ח' האיש כובש⁷¹ כו'),

לכן אין בכוחה לדחות ולהעביר את רוח הטומאה (כמאמר חז"ל בסוף פרק ו' ביבמות: "דרכו של איש לכבש ואין דרכה של אישה לכבש"; ועיינו במדרש רבה על בראשית, סוף פרשה ח': "האיש כובש" וכו').

לכן בחינת האישה אינה יכולה לסלק את רוח הטומאה. אדמו"ר הזקן תומך זאת בלימוד הגמרא על הפסוק "וכבשוה": "דרכו של איש לכבש ואין דרכה של אישה לכבש", וכן במדרש על אותו פסוק.

אבל הקטן שהוא בחינת דכר בחינת מדות שאין להם שם שום אחיזה (כי הז"א נק' עץ החיים אבל המלי נקרא עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] והיינו לפי שרגליה יורדות כו'),

אבל הקטן, שהוא בחינת זכר, בחינת מדות, שאין להן שום אחיזה (כי ז"א נקרא עץ החיים, ואילו המלכות נקראת עץ הדעת טוב ורע, וזהו משום ש"רגליה יורדות" וכו'),

לעומת זאת, קטן מייצג את בחינת הזכר, את מדות ז"א, שבהן אין לחיצונים שום אחיזה. ז"א נקרא עץ החיים, ואילו המלכות נקראת עץ הדעת טוב ורע, משום ש"רגליה יורדות" אל העולמות התחתונים.

אלא שהוא עדיין בבחינת קטנות המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] יכול להעביר את רוח הטומאה. ואף שהקטן אין בו דעת מ"מ יכול להעביר ולדחות את רוח הטומאה

אלא שהוא עדיין בבחינת קטנות המדות, אהבה ויראה, ובכל זאת יכול להעביר את רוח הטומאה. ואף שלקטן אין דעת, מכל מקום הוא יכול להעביר ולדחות את רוח הטומאה,

האהבה והיראה של הקטן עדיין במצב של קטנות, ובכל זאת די בכך כדי לסלק את הטומאה. ואף שלקטן חסרה דעת, אין הדבר מונע ממנו לעשות זאת.

כי גם בהם אין בחינ' [בחינת / בחינה] הדעת וכמ"ש בזהר פ' משפטים⁷² אל אחר אסתרס ולא עביד פירין,⁷³ ואפשר שע"ז רמזו ברכות פ' נח פל"ג ומה התהום כו'

שכן גם בהם [בקליפות] אין בחינה של דעת, כמו שכתוב בזהר, פרשת משפטים: "אל אחר אסתרס ולא עביד פירין" — האל האחר מסורס ואינו מוליד פירות. וייתכן שלכך רמזו במדרש רבה, פרשת נח, פרק ל"ג: "ומה התהום וכו'",

הסיבה היא שגם לכוחות הטומאה אין דעת. הוזהר אומר ש"האל האחר", הצד המתנגד לקדושה, מסורס ואינו מוליד פירות; ואדמו"ר הזקן מציע שהמדרש רומז לאותו רעיון כשהוא משווה את התהום, שאינה נזרעת ואינה מצמיחה פירות, למעשי הרשעים.

כך אין מעשיהן של רשעים עושה פירות,⁷⁴ ועי' בגמרא ספ"ק [סוף פרק קמא] דקדושין (ד"מ ע"א). והקשה בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] והרי נשמות עובדי כוכבי' [כוכבים] ומזלות נמשכים מגי' קליפות הטמאות וא"כ עביד פירין.

"כך אין מעשיהן של רשעים עושה פירות". ועיינו בגמרא, סוף הפרק הראשון של קידושין (דף מ' ע"א). ובלקוטי תורה של האריז"ל הקשה: הרי נשמותיהם של עובדי כוכבים ומזלות נמשכות משלוש הקליפות הטמאות, ואם כן, הן מולידות פירות!

המדרש מסיים: "כך אין מעשיהן של רשעים עושה פירות", וגם התלמוד בקידושין (דף מ' ע"א) מלמד שלחטא אין "פירות", אלא אם כן הוא חטא שמוליד פירות. האריז"ל מקשה: נשמותיהם של עובדי עבודה זרה נמשכות משלוש הקליפות הטמאות, ואם כן נראה שהצד האחר אכן מוליד פירות.

ותירץ שאין בהם מוח הדעת^{75, 76} כ"א מוח החכמה ומוח הבינה כמ"ש גם בלא דעת נפש לא טוב⁷⁷

ותירץ שאין בהן מוח הדעת, אלא מוח החכמה ומוח הבינה, כמו שכתוב: "גם בלא דעת נפש לא טוב",

תשובתו היא שבקליפות יש רק "מוחי" של חכמה ובינה, בלי דעת — כוח ההתקשרות; זהו פירוש הפסוק "גם בלא דעת נפש לא טוב".

ולכן כתיב שתי נשים זונות^{78, 79} וכו' תרין צפרין כו' ולכן הקטן הגם שאין בו דעת אינו מעכב.

ולכן כתוב "שתי נשים זונות" וכו', "תרין צפרין" וכו'. ולכן, אצל הקטן, אף שאין בו דעת, אין הדבר מעכב.

לכן הכתוב מדבר על "שתי נשים זונות", ובקבלה מדובר על "שתי ציפורים": שתיים, כנגד חכמה ובינה, בלי השלישית — דעת. מאחר שכוחות הטומאה חסרים דעת, היעדר הדעת אצל הקטן אינו מונע ממנו להרחיק אותם.

משא"כ לענין הקידוש שהוא העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] דגבורות דנוגה למעלה למים חיים דמו"ס [דמוחא

סתימאה] הקטן פסול לזה, כי העלאה זו צ"ל ע"י הדעת דוקא

אך לא כך הוא בנוגע לקידוש, שהוא העלאת מ"ן של הגבורות דנוגה למעלה, אל המים החיים של מוחא סתימאה; הקטן אינו ראוי לכך, שכן העלאה זו צריכה להיעשות דוקא באמצעות הדעת.

הקידוש שונה. הוא מעלה את ה"מים נוקבין" — את ההשתוקקות העולה מלמטה — של הגבורות דנוגה אל מקורן, המים החיים של מוחא סתימאה. עלייה כזאת דורשת דעת, ולכן קטן אינו יכול לעשותה.

כי ביטול היש לאין זהו ע"י בחינת דעת כענין אברהם הכיר את בוראו דהכרה ר"ל [רוצה לומר] הרגשה זהו בחינת דעת

כי ביטול היש לאין נעשה באמצעות בחינת הדעת, כענין "אברהם הכיר את בוראו"; שכן הכרה, כלומר הרגשה, היא בחינת דעת.

ביטול היש לאין דורש דעת, כמו ב"אברהם הכיר את בוראו": הכרה כאן פירושה מודעות מורגשת, וזהו עניינה של הדעת.

(ועמ"ש מענין הדעת בביאור ע"פ מים רבים ובדי"ה ואלה המשפטים⁸⁰ ובדי"ה לא הביט און ביעקב⁸¹ ובדי"ה החלצו מאתכם⁸² ובדי"ה וידעת היום וע' בז"ה [בזוהר] פ' תרומה דקס"ו),

(ועיינו במה שנכתב בעניין הדעת בביאור על "מים רבים", ובמאמרים המתחילים "ואלה המשפטים", "לא הביט און ביעקב", "החלצו מאתכם" ו"ידעת היום"; ועיינו בזוהר הרקיע, פרשת תרומה, דף קס"ו),

להרחבה בעניין הדעת, אדמו"ר הזקן מפנה לביאור על "מים רבים" ולמאמרים על "ואלה המשפטים", "לא הביט און ביעקב", "החלצו מאתכם" ו"ידעת היום". ההפניה האחרונה היא לזוהר הרקיע, פירוש על הזוהר, על הקטע בזוהר בפרשת תרומה (דף קס"ו), שאדמו"ר הזקן מצטט גם בלקוטי תורה, נשא, בעניין שורש הדעת שלמעלה מחכמה ובינה.

ולכן הדעת עולה עד הכתר למעלה מחו"ב [מחכמה ובינה] שהם בחי' המשכה כו', (ועיינן ברבות כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א]⁸³ גבי כי ה' יתן חכמה מפיו דעת^{84, 85} משמע ג"כ דבחינת מפיו דעת זהו דבר גדול יותר מבחינת יתן חכמה),

ולכן הדעת עולה עד הכתר, למעלה מחכמה ובינה, שהן בחינת המשכה וכו'. (ועיינו במדרש רבה, כי תשא, פרק מ"א, על הפסוק "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת": גם שם משתמע שבחינת "מפיו דעת" היא דבר גדול יותר מבחינת "יתן חכמה").

לכן הדעת מגיעה עד הכתר, למעלה מחכמה ובינה, שרק ממשיכות את האור כלפי מטה. גם המדרש על הפסוק "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת" אומר שהדעת "מפיו" גדולה מן החכמה: "גדולה חכמה, וגדולה ממנה דעת ותבונה".

וע"כ אין בקליפות מוח הדעת דוקא שאין בהם בחי' הביטול ע"ד הכיר את בוראו⁸⁶ רק דקרו ל"י אלקא דאלקיא.^{87, 88}

ולכן דווקא מוח הדעת אינו מצוי בקליפות, משום שאין בהן בחינת ביטול באופן של "הכיר את בוראו"; אלא רק קוראים לו "אלקא דאלקיא".

לכן דווקא את הדעת חסרות הקליפות: אין בהן ביטול מהסוג המתבטא ב"הכיר את בוראו". לכל היותר, כלשון הגמרא, הן קוראות לו "אלקא דאלקיא" — מכירות בכוח עליון, אך אינן מתבטלות לפניו.

ולכן הקטן שאין בו גילוי הדעת עדיין הוא פסול לקדש. אבל אשה כשרה לקדש כי אשה יש לה דעת אלא שדעתה קלה⁸⁹ שהדעת שבה אינו כ"א מבחינת גבורות

ולכן קטן, שאין בו עדיין גילוי הדעת, אינו כשר לקדש. אבל אישה כשרה לקדש, כי יש לה דעת; אלא ש"דעתה קלה", משום שהדעת שבה היא רק מבחינת הגבורות.

לכן קטן, שהדעת עדיין אינה מתגלה בו, אינו יכול לקדש. אישה יכולה, משום שיש לה דעת; את לשון חז"ל, ש"דעתה קלה", מפרשים כך שהדעת שבה באה מצד הגבורות.

וזהו דעתה קליה הי פעמים כ"ו גימטריא קל (ועמשי"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] פי בראשית בד"ה צאינה וראינה⁹⁰ בפי שלשים ומאה משקלה ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פי שמות⁹¹ ע"פ כי סר לראות.

וזהו "דעתה קליה": חמש פעמים כ"ו הן בגימטריה קל (130). (ראו מה שנכתב לעיל, בפרשת בראשית, במאמר המתחיל "צאינה וראינה", בפירוש "שלשים ומאה משקלה"; וראו גם בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת שמות, על הפסוק "כי סר לראות".)

הקבלה דורשת את המילה "קלה" כ"קל ה": קל (130) הוא חמש פעמים 26, הגימטריה של הוי', והחמש הן הגבורות שמהן באה דעתה. בסוגריים מובאים מקורות: מאמר קודם על "צאינה וראינה", המפרש את משקל מנת הכסף של הנשיאים — מאה ושלושים שקלים, ולקוטי תורה של האריז"ל על "כי סר לראות".

קל יורד למלי מסוד דעת זה כוי וע"ש, ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שער השופר פ"א ג"כ נז' [נזכר] מענין זה, ועמ"ש מזה בד"ה ענין רב שמואל⁹² בר רב יצחק מרקד אתלת⁹³ דהענין דכל שהדעת חזק ביותר יוכל לסבול

קל יורד למלכות מסוד הדעת הזאת וכו'; ראו שם. וגם בפרי עץ חיים, שער השופר, פרק א, נזכר עניין זה. וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "עניין רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת": העניין הוא שמי שדעתו חזקה מאוד יכול לסבול

דברי האריז"ל שם הם שקל "יורד למלכות מסוד הדעת הזאת", והעניין נזכר גם בפרי עץ חיים, שער השופר, פרק א. מאמר על רב שמואל בר רב יצחק, שרקד לפני הכלה עם שלושה [ענפי הדס], מסביר את העניין: ככל שדעתו של אדם חזקה יותר, כך הוא יכול לסבול.

גם הפך תשוקתו וכל שהדעת קל לא יוכל לסבול ותיכף תכלה נפשו, ועדי"ז פי שדעתה קל שהוא התשוקה בכוסף רב ליכלל באצילות ולכן נקרא כלה ע"ש כלתה נפשי⁹⁴ כוי בבחינת גבורות והסתלקות לעלות למעלה.

גם את ההפך מתשוקתו; ואילו מי שדעתו קלה אינו יכול לסבול, ומיד נפשו כלה. ועל דרך זו מתפרשת "דעתה קלה": הכוונה לתשוקה עזה, בכיסופים גדולים, להיכלל באצילות. לכן היא נקראת כלה, על שם "כלתה נפשי" וכו', בבחינת גבורות והסתלקות כדי לעלות למעלה.

מי שדעתו חזקה יכול לסבול אפילו את ההפך ממה שהוא משתוקק אליו, ואילו מי שדעתו "קלה" אינו יכול, ונפשו "כלה" מיד מרוב תשוקה. במובן זה, "דעתה קלה" מתארת כיסופים עזים להיבלע באצילות, ומשום כך נקראת כלה — מלשון "כלתה נפשי": תשוקה בבחינת גבורות, כהסתלקות השואפת למעלה.

גם יש להעיר לענין קל ממשארז"ל [ממה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבי ורוכב על כרוב קל שלו⁹⁵ ועמ"ש מזה בד"ה יביאו לבוש⁹⁶ גבי וסוס אשר כו' ועמ"ש במ"א בענין כינה יתירה נתנה באשה⁹⁷ כו'), ופי' שכל הגבורות שבהויות נמשכים במל'

עוד יש להעיר בענין "קל" מדברי חז"ל על "ורוכב על כרוב קל שלו". וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "יביאו לבוש מלכות", בענין "וסוס אשר" וכו'; וראו מה שנכתב במקום אחר בענין "כונה יתירה ניתנה באישה" וכו'). והפירוש הוא שכל הגבורות שבהויות נמשכות במלכות;

המילה "קל" מופיעה גם בתיאור חז"ל של הקב"ה, הרוכב בלילה על "כרוב קל שלו". הענין נדון במאמר על "יביאו לבוש מלכות", בקשר ל"וסוס אשר [רכב עליו המלך]", ויש גם את מאמר חז"ל הקשור לכך, "כונה יתירה ניתנה באישה". בסיום הסוגריים מסביר אדמו"ר הזקן את הכוונה: כל הגבורות שבהויות נמשכות במלכות.

אבל מ"מ יש בה דעת לכן כשרה לקדש כי גם ענין קידוש מי חטאת הוא עליות גבורה דק"נ [דקליפת נוגה] שנתברר במים חיים ע"כ האשה שיש לה עטרה דגבורה כשרה לקדש כו':^{98, 99, 100}

אך אף על פי כן יש בה דעת, ולכן היא כשרה לקדש. שכן גם ענין קידוש מי חטאת הוא עליית הגבורה של קליפת נוגה, שהתבררה במים חיים; לכן האשה, שיש לה עטרת הגבורה, כשרה לקדש וכו'.

ובכל זאת יש במלכות גם דעת, ולכן אישה יכולה לקדש. קידוש המים הוא עצמו עליית הגבורה של קליפת נוגה לאחר שהתבררה במים חיים; לכן אישה, שיש לה עטרת הגבורה, כשרה לעשות זאת.

קטע 7 • 111

ארוז, אזוב ותולעת שני

11 ג ולקח הכהן עץ ארוז ואזוב והשליך אל תוך שרפת הפרה.¹⁰¹ שכדי לחבר בחינת החכמה בחינת ביטול שהוא מדרגה גבוהה ונעלה באפר הפרה

3. "והכהן ייקח עץ ארוז ואזוב, וישליך אותם אל תוך שרפת הפרה". כדי לחבר את בחינת החכמה, בחינת הביטול, שהיא מדרגה גבוהה ונעלית, עם אפר הפרה,

החלק השלישי מסביר את עץ הארוז והאזוב המושלכים אל האש. השאלה היא כיצד אפשר לחבר את החכמה, שהיא בחינת הביטול והמדרגה הגבוהה ביותר, עם אפר הפרה.

שהוא בחינת נוגה מדרגה היותר תחתונה הוא ע"י עץ ארוז ואזוב. עץ הוא בחינת מדות שיש בהן כחי גדלות וקטנות.

שהוא בחינת נוגה, המדרגה הנמוכה ביותר, הדבר נעשה באמצעות עץ ארוז ואזוב. עץ הוא בחינת המדות, שיש בהן בחינות של גדלות וקטנות.

האפר הוא בחינת נוגה, המדרגה הנמוכה ביותר, והחיבור בין שני הקצוות נעשה באמצעות הארוז והאזוב. העץ מסמל את המדות, שבהן יש "גדלות" ו"קטנות" — בגרות וחוסר בגרות — כשם שעצים עשויים להיות גבוהים או נמוכים.

עץ ארז הגבוה מכל האילנות הוא בחינת מדות שבחכמה (כ"כ [כל כך] בספר מאורי אור אות א' סעי' [סעיף] ק"כ ובמק"מ [ובמקדש מלך] בראשית דכ"ט א' וע"ש דלי"ד א' סעי"א [סוף עמוד א]).

עץ הארז, הגבוה מכל העצים, הוא בחינת המדות שבחכמה (כך כתוב בספר מאורי אור, אות א', סעיף ק"כ, ובמק"מ, בראשית, דף כ"ט ע"א; וראה שם דף ל"ד ע"א, בסופו).

הארז, הגבוה מכל העצים, מסמל את המדות כפי שהן קיימות בתוך החכמה עצמה. אדמו"ר הזקן מציין לכך את מאורי אור, מילון קבלי המסודר לפי אותיות, ואת מקדש מלך, פירוש על הזוהר.

ואזוב הגדל בקיר¹⁰² הוא הנמוך מכל האילנות הוא בחינת טפת היסוד שהשפעה הבאה מבחינת היסוד תוך הנבראים אינה כ"א בבחי' טפה הארה בעלמא, ועמ"ש בד"ה אלה מסעי¹⁰³ גבי וגם דלה דלה לנו.¹⁰⁴

והאזוב, הגדל בקיר והוא הנמוך מכל העצים, הוא בחינת טפת היסוד: ההשפעה הבאה מבחינת היסוד אל תוך הנבראים היא רק בבחינת טפה, הארה בלבד. וראה מה שכתוב במאמר המתחיל "אלה מסעי" בעניין "וגם דלה דלה לנו".

האזוב, צמח קטן הגדל מתוך קיר והוא הנמוך ביותר מבין "העצים", מסמל את "טיפת" היסוד: מה שנמשך מן היסוד אל הנבראים הוא רק כטיפה, הארה מן האור העליון. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "אלה מסעי" ולפירושו על "וגם דלה דלה לנו", שנאמר על משה ששאב מים מן הבאר במדין.

ולכן יו"ד דפינחס שקנא קנאת הברית¹⁰⁵ בחי' יסוד הוא זעירא (עיין בזהר פ' פינחס דרט"ו ע"ב ועמ"ש בפ' מקץ בביאור ע"פ המגביהי לשבת¹⁰⁶ כו' ע"ש),

ולכן היו"ד של פינחס, שקינא את קנאת הברית — בחינת היסוד — קטנה (ראה ב"זוהר", פרשת פינחס, דף רט"ו ע"ב; וכן מה שכתוב בפרשת מקץ, בביאור על "המגביהי לשבת" וכו', עיין שם).

משום כך היו"ד שבשם פינחס, שקינא לברית — תחום היסוד — נכתבת קטנה בספר התורה. אדמו"ר הזקן מפנה לזוהר על פינחס ולהסברו בפרשת מקץ על "המגביהי לשבת".

וכן וא"ו דאזוב הוא זעירא¹⁰⁷ (וע' מזה בזהר פ' מצורע דנ"ג ע"ב וע' בזהר ר"פ יתרו¹⁰⁸ דס"ח ע"א), פי' שהיסוד הוא מחבר בחי' החכמה להתלבש תוך הנבראים

וכן הווי"ו של אזוב קטנה (וראה על כך בזוהר, פרשת מצורע, דף נ"ג ע"ב; וכן בזוהר, בתחילת פרשת יתרו, דף ס"ח ע"א). כלומר, היסוד הוא המחבר את בחינת החכמה, כדי שתתלבש בתוך הנבראים,

גם הווי"ו של אזוב נקראת קטנה, ולכך מובאים מקורות מהזוהר בפרשות מצורע ויתרו. העניין הוא שהיסוד הוא החוליה המקשרת, המאפשרת לחכמה להתלבש בתוך הנבראים.

שהוא המשכת מים חיים באפר הפרה, ושני התולעת הוא לכרוך בו העץ ארז ואזוב כי המשכה והחיבור שימשך טפת מוח ביסוד ולהיות טפת יסוד הוא ע"י שני התולעת בחינת הגבורות כו'.

וזהו המשכת מים חיים אל אפר הפרה. ושני התולעת נועדו לכרוך בהם את עץ הארז והאזוב; שכן המשכת הטיפה מן המוח אל היסוד וחיבורה אליו, כך שתהיה טיפת יסוד, נעשות באמצעות שני התולעת, בחינת הגבורות וכו'.

חיבור זה הוא המשכת מים חיים אל אפר הפרה. שני התולעת כורכים יחד את הארז והאזוב, משום שהמשכה שבה "טיפת המוח" מן החכמה מגיעה אל היסוד ונעשית לטיפת היסוד, נעשית באמצעות הגבורות, שהחוט האדום מסמל.

(ועמ"ש בפ' נשא בד"ה ה' יחתו מריביו בענין ויתן עוז למלכו¹⁰⁹ וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' שמיני בטעמי מצות בענין וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק¹¹⁰ כו' וע' בזהר ס"פ חיי שרה דקל"ג סע"א [סוף עמוד א] אתערותא דרחימו¹¹¹ כו' ובפ' וישב)

(וראה מה שכתוב בפרשת נשא, במאמר המתחיל "ה' יחתו מריביו", בענין "ויתן עוז למלכו"; וראה בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת שמיני, בטעמי מצוות, בענין "וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק" וכו'; וראה בזהר, סוף פרשת חיי שרה, דף קל"ג ע"א בסופו, "אתערותא דרחימו" וכו', וכן בפרשת וישב).

הערת סוגריים זו מרכוזת מקורות על תפקיד הגבורה, הצד השמאלי, בהתעוררות של אהבה וחיבור: המאמר על "ה' יחתו מריביו" ועל דבריו "ויתן עוז למלכו"; דברי האריז"ל על "וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק"; והזהר על "אתערותא דרחימו".

(דקפ"ו ע"ב) ע"פ העירותי מצפון^{112, 113} כו' ובפ' וארא (ד"ל ע"א) דאלמלא אתערותא דצפון¹¹⁴ כו' שמאלו תחת לראשי¹¹⁵ כו'

(186ב), על "עוררתי מצפון" וכו'; ובפרשת וארא (א30): "לולא התעוררות הצפון" וכו', "שמאלו תחת לראשי" וכו';

קטעי הזהר ממשיכים: בפרשת וישב, על "עוררתי מצפון", ובפרשת וארא, "לולא התעוררות הצפון" ו"שמאלו תחת לראשי". הצד השמאלי, הצפון והגבורה, בא תחילה ומעורר את הייחוד.

ובפ' תרומה (דקל"ז א') ע"פ ישיש כגבור^{116, 117} כו' וע"ש (דקל"ט א') בענין ותולעת שני¹¹⁸ ועמ"ש סד"ה נאו לחיך בתורים¹¹⁹.

ובפרשת תרומה (א137), על "ישיש כגבור" וכו'; וראה שם (א139), בענין "ותולעת שני". וראה מה שנכתב בסוף המאמר הפותח "נאו לחיך בתורים".

מובאים קטעי זהר נוספים: בפרשת תרומה, על "ישיש כגבור", ועל "ותולעת שני" שבין חומרי המשכן. אדמו"ר הזקן מוסיף ומציין את סוף המאמר על "נאו לחיך בתורים".

עו"ל [עוד יש לומר] בענין התחברות עץ ארז ואזוב שהוא ע"ד מ"ש ברע"מ [ברע"א מהימנא] ר"פ כי תשא העשיר¹²⁰ דא עמודא דאמצעיתא כו' והדל דא צדיק כו' ועמשי"ש [ועיין מה שכתוב שם].

אפשר לומר עוד, בענין החיבור של עץ ארז ואזוב, שהוא על דרך מה שנכתב ברע"א מהימנא בתחילת פרשת כי תשא: "העשיר — זה העמוד האמצעי" וכו', "והדל — זה צדיק" וכו'. וראה מה שנכתב שם.

דרך נוספת להבין את החיבור בין הארז לאזוב עולה מדברי רע"א מהימנא על "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט": "העשיר" הוא העמוד האמצעי, תפארת, ו"הדל" הוא צדיק, יסוד.

ובמאורי אור אות א' סעיף נ"ד כתב אזוב נק' היסוד ו' זעירא והוא המתחבר עם ארז ו' רברבא גוף וברית ועמ"ש גבי ברכת הארץ בברכת המזון במה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה]

ובמאורי אור, אות א, סעיף 54, כתב: "אזוב הוא כינוי ליסוד, ו' זעירא; והוא המתחבר עם ארז, ו' רברבא: גוף וברית". וראה מה שנכתב בענין ברכת הארץ בברכת המזון, על מה שאמרו חז"ל:

מאורי אור אומר אותו הדבר: האזוב הוא יסוד, ו' זעירא, והוא מתחבר עם הארז, ו' רברבא (תפארת), בבחינת "גוף וברית". לאחר מכן עובר אדמו"ר הזקן לברכת הארץ שבברכת המזון.

וצריך שיזכיר בה ברית ותורה¹²¹ וזהו ענין אלה תולדות יעקב יוסף¹²² (עיין) בזח"א [בזהר חלק א] וישב דק"פ ע"א¹²³ ודקפ"ב ע"ב)

"וצריך שיזכיר בה ברית ותורה". וזהו פירוש "אלה תולדות יעקב יוסף" (ראה זוהר חלק א, וישב, 180א ו-182ב).

חז"ל דורשים שבברכה זו יזכירו את הברית ואת התורה: הברית מקבילה ליסוד, והתורה לתפארת. זהו גם פירוש "אלה תולדות יעקב יוסף": יעקב הוא תפארת ויוסף הוא יסוד.

והיינו כי בחינת ארז הוא בחינת יעקב וכן איתא במדרש תנחומא פ' וישלח הארז זה יעקב שנאמר כארז בלבנון ישגה^{124, 125} וכ"ה ברבות שם פרשה פ'.

והיינו שבחינת הארז היא בחינת יעקב. וכך נאמר במדרש תנחומא, פרשת וישלח: "הארז — זה יעקב, שנאמר: 'כארז בלבנון ישגה'". וכן הוא במדרש רבה שם, פרשה פ'.

הארז הוא יעקב: מדרש תנחומא מפרש את "כארז בלבנון ישגה" כמתייחס ליעקב, וכך נאמר גם במדרש רבה.

והוא כמ"ש בשמו"ע [בשמונה עשרה] והנורא אל עליון שהו"י דוהנורא הוא המשכה להיות גילוי בחינת נורא הוא גילוי בחינת ביטול שנמשך מבחינת אל עליון היינו מה שלמעלה מהשתלשלות כמ"ש במ"א סד"ה וידעת היום.

וזהו כפי שנאמר בתפילת שמונה עשרה: "והנורא אל עליון": הו"י של "והנורא" היא המשכה, כדי שתתגלה בחינת "נורא" — גילוי בחינת הביטול הנמשך מבחינת "אל עליון", כלומר, ממה שלמעלה מהשתלשלות, כפי שנתבאר במקום אחר, בסוף המאמר הפותח "וידעת היום".

הדבר דומה לנוסח התפילה: "והנורא אל עליון". הו"י של "והנורא" ממשיכה את בחינת "נורא", את גילוי הביטול הנמשך מ"אל עליון" — הבחינה שלמעלה מהשתלשלות. אותה ו' היא המשכה מלמעלה למטה.

וזהו ענין בחינת ארז ו' רכבא וכמ"ש ג"כ במא"א [במאורי אור] שם ארז נק' ז"א כשעולה באבא בלכנון כו' ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא (ד"י ע"א) ע"פ כארז בלכנון ישגה ובפ' לך לך¹²⁶ (דפ"ב [דפרק ב'] סע"א [סוף עמוד א]).

וזהו ענין בחינת הארז, ו' רכבא. וכך נכתב גם במאורי אור שם: "ז"א נקרא ארז כשהוא עולה באבא, בלכנון וכו'. וראה זוהר חלק ג, ויקרא (16א), על "כארז בלכנון ישגה", ובפרשת לך לך (סוף 82א).

זהו הארז בבחינת ו' רכבא. מאורי אור מוסיף שז"א נקרא "ארז" כשהוא עולה באבא, הנקרא "לכנון"; והזוהר, על הפסוק "כארז בלכנון ישגה", מפרש את הארז כקב"ה ואת לכנון כעדן, כפי שמוכח בהערת קה"ת.

וכדי שיומשך המשכת ביטול זה הנבראים זהו ע"י ו' זעירא בחי' אזור כנ"ל וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפ' חקת (בדף ק"פ סע"ב [סוף עמוד ב])

וכדי שביטול זה יימשך אל הנבראים, הדבר נעשה באמצעות ו' זעירא, בחינת האזור, כנזכר לעיל. ועיינו ברמ"ז על פרשת חוקת (דף 180, סוף ע"ב),

כדי שביטול זה יגיע אל הנבראים, עליו לעבור דרך ו' זעירא, האזור, שהוא יסוד. אדמו"ר הזקן מציין גם לעיין ברמ"ז על פרשת חוקת.

פ"י דעץ ארז ושני תולעת ואזור הם דעת ת"ת [תפארת] יסוד ובפ' מצורע שם כ' [כתב] שהדעת מושרש ביסודות דאוי"א [דאבא ואימא] כו' ועמ"ש מענין ארז לעיל בפ' ויגש בד"ה ויגש אליו יהודה.¹²⁷

שפירש שעץ הארז, שני התולעת והאזור הם דעת, תפארת ויסוד; ובפרשת מצורע שם כתב שהדעת מושרש ביסודות של אבא ואמא וכו'. ועיינו במה שנכתב בענין הארז לעיל, בפרשת ויגש, במאמר המתחיל "ויגש אליו יהודה".

הרמ"ז מקביל את שלושת הפריטים לספירות: עץ הארז הוא דעת, שני התולעת — תפארת, והאזור — יסוד. הוא מציין שהדעת מושרש ביסוד של אבא וביסוד של אמא. אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמר שלו על הארז בפרשת ויגש, "ויגש אליו יהודה".

ועי' עוד מענין אזור ברבות סדר בא פי"ז ובוהר ס"פ צו (דלי"ה ע"א) ובפ' בא (דלי"ה ע"ב) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ומענין ויקחו אליך¹²⁸ ברבות סדר אמור ספ"ל:

ועיינו עוד בעניין האזור במדרש רבה, סדר בא, פרק י"ז; בוהר סוף פרשת צו (דף ל"ה ע"א) ובפרשת בא (דף ל"ה ע"ב), ובפירוש הרמ"ז שם; ובעניין "ולקחו אליך" — במדרש רבה, סדר אמור, סוף פרק ל'.

הקטע מסתיים בהפניות נוספות לעניין האזור: מדרש רבה על בא, שבו משתמשים באזור לדם קרבן הפסח; הזוהר על צו ועל בא; ופירוש הרמ"ז. יש גם הפניה לעניין המילים "ולקחו אליך", במדרש רבה על אמור.

בעבודה

המאמר מפיק בדרך אגב לקחים בעבודת ה'. גבורה קדושה באדם היא "להרגיז יצר טוב על יצר הרע" — תקיפות המופנית כלפי עצמו. גם מעשה טוב שנעשה מתוך ישות, כמו לימוד "כדי שיקראוני רבי", עדיין שייך לנוגה עד שהוא מזדכך ונעשה לביטול. וביטול היש הוא עבודת הדעת: הכרה מוחשית כבורה, בדומה לזו של אברהם, ולא הסתפקות בהכרה ב"אלקי האלקים".

שאלות לשיחה

1. מדוע אישה יכולה לקדש את המים אך לא להזות, וקטן יכול להזות אך לא לקדש? איזו תכונה פנימית נדרשת לכל פעולה, לפי המאמר?
2. כיצד אותן חמש גבורות מעוררות למעלה ביטול ואחדות, ואילו בנוגה הן מולידות מציאות נפרדת?
3. מדוע גם החלק הטוב של קליפת נוגה נקרא עדיין "קליפה", ומה הופך אותו לקדושה?
4. מה מלמד משחק המילים פרה (פר-ה"א) ואפר (פר באל"ף) על שרפת הפרה?
5. מדוע מי המעיין העולים מתחת לפני הארץ מייצגים את מקור החכמה, הנמצא למעלה מן החכמה?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 "דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה". הפסוק הפותח את דיני פרה אדומה, שעליו בנוי המאמר כולו.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל־בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אי־בה מום אשר לא־עלה עליה על:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 ויקחו אליך פרה אדומה

הערות קה"ת מתארכת את המאמר לשנת תק"ע (1809-1810), על סמך רשימת המאמרים שנדפסה בסוף הכרך.

הערות קה"ת

מאמר זה הוא משנת תק"ע — ראה ברשימת המאמרים בסוף סה"מ תק"ע ע' רפט הע' 26. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי במאמרי אדה"ז-פרשיות ע' תרסו. נוסחא אחרת שם ע' תרעה. ראה בהנעתק לעיל בהמראי מקומות לדף נו, א מדרמ"צ צט, ב. קיצורים באוה"ת במדבר כרך-ו ע' א'תתפה. המאמר בהרחב הביאור במאמרי אדה"א במדבר ע' אישפג.

3 הכל כשרים לקדש מי חטאת

"הכול כשרים לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן; רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באישה ובאנדרוגינוס". זו המשנה בפרק ה' של מסכת פרה, שאותה מצטט אדמו"ר הזקן.

Mishnah Parah 5:4 משנה פרה ה:ד'

שפופרת שחתכה לחטאת, רבי אליעזר אומר, יטביל מיד. רבי יהושע אומר, יטמא ויטביל. הכל כשרים לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס:

A reed pipe that was cut [for use as a container] for the hatat: Rabbi Eliezer says: it must be immersed immediately. Rabbi Joshua ruled: he defiles it and then immerses it. All are eligible to prepare the mixture, except a deaf mute, an imbecile and a minor. Rabbi Judah says a minor is eligible, but dis-qualifies a woman and a hermaphrodite

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

4 הכל כשרים לקדש מי חטאת

הגמרא מצטטת את אותה משנה: "הכול כשרים לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן", ולומדת את דעת חכמים מן הפסוק "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת" (במדבר יט, יז).

Yevamot 72b:15-16 יבמות ע"ב ב:ט"ו-ט"ז

ואזדו לטעמייהו. דתנאי: הכל כשרים לקדש — חוץ מחרש שוטה וקטן, רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס. מאי טעמא דרבנן — דקתיב: "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת", הנה דפסלי באסיפה — פסולין בקידוש, הנה דכשרין באסיפה — כשרים בקידוש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

5

הגמרא לומדת כאן מן הפסוק העוסק באיסוף האפר שאישה כשרה לכך ("טהור" בא לרבות אישה), מצטטת את המשנה "הכול כשרים לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן", ומסבירה את טעמם של חכמים על פי הפסוקים.

Yoma 43a:8 יומא מ"ג א:ח'

תנו תם: הכל כשרין לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

6

הכל כשרים להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס והאשה

בסוף הפרק האחרון של מסכת פרה: "הכול כשרים להזות, חוץ מטומטום ואנדרוגינוס ואישה", וכן ילד שאינו ברי־דעת; אך אישה יכולה לסייע לילד בשעה שהוא מזה. מכאן מסיק אדמו"ר הזקן שקטן מזה.

Mishnah Parah 12:10 משנה פרה י"ב:י'

כסוי מחם שהוא מחבר לשלשלת, בית שמאי אומרים, חבור לטמא ואינו חבור להזיה. בית הלל אומרים, הזיה על המחם, הזיה הכסוי. הזיה על הכסוי, לא הזיה המחם. הכל כשרים להזות, חוץ מטומטום ואנדרוגינוס והאשה. ותינוק שאין בו דעת, האשה מסעדתו ומזה, ואוחזת לו במים והוא טובל ומזה. אם אָחזה בידו, אָפלו בשעת הזיה, פסול:

The lid of a kettle which is joined to a chain: Bet Shammai say: these are regarded as connected in respect of uncleanness but not in respect of sprinkling. Bet Hillel say: if he sprinkled on the kettle, it is the same as if the lid also was sprinkled upon; but if he sprinkled on the lid only it is not the same as if the kettle also was sprinkled upon. All are eligible to sprinkle, except a tumtum, a hermaphrodite, a ... woman, and a child that is without understanding

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסוקה 2

7 רוח סערה וענן גדול

"והנה רוח סערה באה מן הצפון, ענן גדול ואש מתלקחת, ונוגה לו סביב". החסידות מפרשת את שלושת הראשונים כשלוש הקליפות הטמאות לגמרי; הנוגה היא קליפת נוגה.

Ezekiel 1:4 יחזקאל א:ד'

וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש:

And I looked, and, behold, a stormy wind came out of the north, a great cloud, with a fire flashing up, so that a brightness was round about it; and out of the midst thereof as the colour of electrum, out of the midst of the fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

יחזקאל א, ג.

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

15 ואתה מחיי את כולם

"אתה הוא הוי' לבדך... ואתה מחיה את כולם, וצבא השמים לך משתחוים". אדמו"ר הזקן מייחס את "ואתה מחיה את כולם" למלכות, לדיבור האלוהי שמקיים את כל הבריה.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט"ו:

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־כָּלָם וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמיה ט, ו.

16 בדיה והניף הכהן את העומר

המאמר מסביר שלפני נתינת התורה היה על הכהן להניף את עומר השעורים, "שעורה" שנדרשת כ"שעור" ה" — מאכלו של "השור הגדול" הנידון שם — "לפני הוי'", כלומר, למדרגה שלמעלה מהוי'. לאחר מכן, ספירת העומר המשיכה למטה את האורות המקיפים, כדי שהתורה תוכל להינתן בשבועות.

הערת קה"ת

לקרית אמור לו, א.

17 נת' מזה במ"א ע"פ אד'

בהערת קה"ת מצוין שהמאמר "אדני, שפתי תפתח" שבסידור הוא המקום שאליו מתייחסת המילה "במקום אחר", ובו מוסבר ביתר פירוט כיצד הגבורות מחלקות את האותיות.

הערת קה"ת

סידור רלו, ד ואילך.

18 שפתי תפתח

"אדני, שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך". שם המאמר שבו הוסבר ביתר פירוט אופן חלוקת האותיות באמצעות הגבורות.

Psalms 51:17 תהילים נ"א:י"ז

אֲדֹנָיִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

O L-rd, open Thou my lips; and my mouth shall declare Thy praise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

19 והנה עיקר ההתחלקות . . נבראים בע"ג

הצמח צדק מצטט ב"ביאורי הוזהר" שלו את הקטע הזה, שלפיו מטרת ההתחלקות היא ליצור נבראים מוגבלים.

הערת קה"ת

8 הערת קה"ת מפנה לNumbers 19:2 למילים האלה.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לְאֹמֶר דְּבַר אֱלֹהֵי־בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

9 מים חיים

"ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת, ונתן עליו מים חיים אל כלי". המים החיים הם אחד ממרכיבי הטהרה הנוכרים כאן.

Numbers 19:17 במדבר י"ט:י"ז

וַיִּקְחוּ לְטִמָּא מִעֵפֶר שְׂרָפֶת הַחֲטָאִת וַיִּתֵּן עָלָיו מֵיִם חַיִּים אֶל־כֵּלִי:

And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 עץ ארו ואזוב

"ולקח הכהן עץ ארו ואזוב ושני תולעת, והשליך אל תוך שרפת הפרה". הדברים הללו מוסברים בחלק השלישי של המאמר.

Numbers 19:6 במדבר י"ט:ו'

וַיִּלְקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֹז וְאֲזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת וַהֲשִׁילֶךְ אֶל־תּוֹךְ שְׂרָפֶת הַפָּרָה:

And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 פ"ר הוא גימט' מנצפ"ך

עורכי קה"ת מציינים שהמקורות לגימטריה זו — ש"פר" הוא סכומן של חמש האותיות הסופיות — מובאים בהערותיהם לעמוד קודם בלקוטי תורה (58d).

הערת קה"ת

נסמן לעיל לדף נח, ד.

12 פרה הוא פ"ר ה'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

טעמי ושער המצות וספר הליקוטים — להאריז"ל — ר"פ חקת.

13 אחה"ע מהגרון

לצד ספר יצירה, ההערה מפנה את הקורא לאסופה זו לעיון נוסף הנוגע לחמשת מוצאות האותיות.

הערת קה"ת

ראה ספר יצירה פ"ב מ"א. תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סעי' יג ע' 62 הערה 1.

14 הערת קה"ת מפנה לNumbers 19:2 למילים האלה.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לְאֹמֶר דְּבַר אֱלֹהֵי־בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל:

מובא בביאה"ז להצ"צ-ב ע' תשמב.

20 ושם הם גבורות קשות

בשער קליפת נוגה מתאר עץ חיים את נוגה כ"עץ הדעת טוב ורע" – תערובת שאפשר להפוך מדין לרחמים או מרחמים לדין. אדמו"ר הזקן מצטט את סוף הפרק הזה בעניין הגבורות הקשות שכנוגה.

Sefer Etz Chaim 49:3 עץ חיים מ"ט:ג

... שהיא ממראה מתניו ולמטה ושם הוא קין גבורה נוקבא ואותן השדים אשר שם הם מצד הרע הם רעים ומזיקין ומצד נוקבא דנגה עזא ועזאל מלאכים מצד הטוב ושדים מצד רע והם יונקים מבי עקביים דלאה הנקבה כנודע. וזהו הנפילים אשר היו בארץ הארץ הנוקבא דנוגה ואלו נקרא עזים משם יצאו עזא ועזאל ושניהם מלשון עזים והם זכר ונוקבא ומשם נפלו כי גבר בהם יצה"ר ונעשו שדים אך בני אלקים המתניצבים על ה' שהיא קליפת נוגה מצד הטוב שהוא גי ראשונות שבה כי בינה נקרא אלקים ואלו בניה כי בני ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

21 טורא דפרודא

הזהר מפרש את "הרי בתר" (שיר השירים 2:17) כ"טורי דפרודא", "הרי הפירוד" – התחום התחתון שבו הדברים נפרדים, על פי "משם נפרדה" (בראשית 2:10). אדמו"ר הזקן משתמש במונח לתיאור נוגה, שבה ההתחלקות נעשית לפירוד.

Zohar I, 158a זח"א קנח, א

הערת קה"ת

זח"א קנח, א.

22 וצבא השמים לך משתחוים

"וצבא השמים לך משתחוים". צבאות השמים רבים ונבדלים זה מזה, ובכל זאת, מפני שהם משתחוים לפני ה', הם נשארים אחד.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט"ו:ו

אתה-הוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה היםים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לך משתחוים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

23 נפש יוצאי ירך יעקב

"ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש". התורה משתמשת בלשון יחיד, "נפש", ביחס לשבעים.

Exodus 1:5 שמות א':ה

ויהי כל-נפש יצאי ירך-יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים: And all the souls that came out of the loins of Jacob were seventy souls; and Joseph was in Egypt already

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 לעולם ירגיו אדם יצי"ט

"לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע", ואם אינו מצליח, ילמד תורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לעצמו את יום המיתה. אדמו"ר הזקן מביא זאת

כדוגמה אנושית לגבורה שבקדושה.

Berakhot 5a:2 ברכות ה' א:ב

אמר רבי לוי בר חמא, אמר רבי שמעון בן לקיש: לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר: "רגזו ואל תתטאו" אם נצחו – מוטב, ואם לאו – יעסוק בתורה, שנאמר: "אמרו בלככם". אם נצחו – מוטב, ואם לאו – יקרא קריאת שמע, שנאמר: "על משכבכם". אם נצחו – מוטב, ואם לאו – יזכור לו יום המיתה, שנאמר: "ודמו סלה".

R. Levi b. Hama said in the name of R. Simeon b. Lakish: A man should always oppose [yargiz] the good impulse to the evil impulse; as it is said: "Tremble [rigzu] and sin not" (ibid. iv. 5). If he conquer it, well and good; but if not, let him occupy himself with Torah; as it is said, "Commune with your own heart" (ibid.). Should this gain him the victory, well and good; but if not, let him read the Shema'; as it is said ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ה, א.

25 וגם אתה תדין את ביתי

"אם בחוקתי תלכו... ואתם תדינו את ביתי". זהו שם של מאמר שבו מוסכרת גבורה שבקדושה.

Zechariah 3:7 זכריה ג':ז

כה-אמר ה' צבאות אם-בדרכי תלך ואם את-משפחתי תשמר וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמר את-הצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 ע"פ מאמר הזח"ב פקודי

הביאור לקטע הזהר בפקודי שאליו מפנה אדמו"ר הזקן נדפס ב"ביאורי הזהר" של אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

ביאה"ז לאדה"א נז, א ואילך. עם הגהות וכו' ביאה"ז להצ"צ-א ע' רצב ואילך.

27 מאמר הזח"ב פקודי

הזהר בפרשת פקודי מבאר את חזון יחזקאל על "איש שמראהו כמראה נחושת"; אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו לקטע זה בעניין תפקידן של הגבורות העליונות.

Zohar, Pekudei 25:234-26:246 ספר הזהר, פקודי כ"ה:רל"ד-כ"ו:רמ"ו For, when the sun turns away his face from the moon, and does not shine upon her, she has no light whatever and so does not shine, but is poverty-stricken and dark on all sides; but when the sun turns towards her and radiates his light upon her, then her face is illumined and she adorns herself for him as a woman for a man. She thus is then invested with the dominion of the world. So David adorned himself after ... this very manner. Now he would appear poor and

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 כוס ישועות

"כוס ישועות אשא ובשם הוי' אקרא". הנושא הנדון בסוף המאמר על "ושאבתם מים".

Psalms 116:13 תהילים קט"ז:י"ג

כוס־ישועות אֶשָּׂא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא:

I will lift up the cup of salvation, And call upon the name of
the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 אם בהרת קדמה

"אם בהרת קדמה לשער לבן, טמא; אם שער לבן קדם לבהרת, טהור". הלכה בדיני צרעת, שעל שמה נקרא מאמר העוסק בגבורות הקשות.

Mishnah Negaim 4:11 משנה נגעים ד:י"א

בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גְרִיס וְאִין כָּה כְּלוּם, נוֹלְדָה בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גְרִיס וְכָה שְׁתִּי שְׁעֵרוֹת, הָרִי זֶה לְהַחֲלִיט, מִפְּנֵי שְׁאֲמָרוּ, אִם בְּהֶרֶת קִדְמָה לְשַׁעַר לְבָן, טָמֵא. וְאִם שַׁעַר לְבָן קִדְם לְבְּהֶרֶת, טָהוֹר. וְאִם סָפֵק, טָמֵא. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ קֵהָה:

A bright spot the size of a split bean and there was nothing else, and then there appeared a bright spot of the size of half a split bean having two hairs, this one is declared unclean. Because they said: if the bright spot preceded the white hair he is unclean; if the white hair preceded the bright spot he is clean; and if it is doubtful he is unclean. Rabbi Joshua regards this as unsolvable

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

36 נפש לי יחיד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

רש"י בראשית מו, כו בשם ויק"ר.

פסקה 6

37 שיקראוני רבי

"אדם לא יאמר: 'אקרא מקרא כדי שיקראו לי חכם; אלמד משנה כדי שיקראו לי רבי'; אלא ילמד מתוך אהבה." אדמו"ר הזקן מביא זאת כדוגמה למעשה טוב שנעשה מתוך ישות, למען העצמי.

Nedarim 62a:7-8 נדרים ס"ב א:ז-ח'

תִּנְיָא: "לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמּוּעַ פְּקֻלוּ וּלְדַבָּקָה בּוֹ", שְׁלֵא יֹאמֵר אָדָם: אֶקְרָא שִׁיקְרָאוֹנִי "חֲכָם", אֲשֶׁנָּה שִׁיקְרָאוֹנִי "רַבִּי", אֲשֶׁנָּה שְׁאֵהִיָּה זָקֵן וְאֲשֶׁב בִּישִׁיבָה. אֱלֹא לָמַד מֵאַהֲבָה, וְסוּף הַכְּבוֹד לָבֵא. שְׁנֵאָמַר: "קִשְׁרָם עַל אֲצִבְעֵיהֶם כְּתָבָם עַל לִוַּח לִבָּם". וְאוֹמַר: "דְּרָכֶיךָ דְּרָכִי נֹעֵם", וְאוֹמַר: "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וּתְמִכִּיהָ מְאֹשֶׁר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 7

38 וצבא השמים לך משתחוים

"וכל צבא השמים משתחוים לך". זהו הדגם לביטול שלם שאליו יכולה

28 והנה איש מראהו כמראה נחשת

"והנה איש מראהו כמראה נחשת, ופתיל פשתים בידו וקנה המדה". הפסוק שהקטע מהזוהר בפרשת פקודי מבאר.

Ezekiel 40:3 יחזקאל מ"ג:

וַיָּבִיֵא אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה אִישׁ מְרָאָהוּ כְּמְרָאָה נְחֹשֶׁת וּפְתִיל־פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ וְקֵנֶה הַמֶּדָּה וְהוּא עֹמֵד בַּשַּׁעַר:

And He brought me thither, and, behold, there was a man, whose appearance was like the appearance of brass, with a line of flax in his hand, and a measuring reed; and he stood
in the gate

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 בד"ה אד' שפתי תפתח

הדרוש "אד' שפתי תפתח" שבסידור, שבו מבואר ששורש הגבורות העליונות מעורר את ביטול היש.

הערת קה"ת

סידור רלו, א.

30 שפתי תפתח

"ה', שפתי תפתח". המאמר על פסוק זה מבאר גם שהגבורות העליונות מעוררות ביטול.

Psalms 51:17 תהילים נ"א:י"ז

אֲדֹנָיִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

O L-rd, open Thou my lips; and my mouth shall declare Thy
praise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 ה' יחתו מריביו

"הוי', מריביו יחתו... ויתן עוז למלכו". תפילת חנה, הפותחת מאמר שאליו מתייחסים כאן.

I Samuel 2:10 שמואל א ב':י'

Havayah יַחַתּוּ מְרִיבָיו עָלָיו בְּשִׁמְיָם יְרַעַם Havayah יְדִין אֶפְסִי־אֶרֶץ וַיִּתְּנוּ עֹז לְמַלְכוֹ וַיִּרַם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ:

They that strive with the L-RD shall be broken to pieces; Against them will He thunder in heaven; The L-RD will judge the ends of the earth; And He will give strength unto His
king, And exalt the horn of His anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 סדיה ושאבתם מים בששון

בדרוש זה הפסוק "ושאבתם מים בששון" מתפרש כחיבור בין חכמה (מים) לבינה (ששון), "תריץ רעין דלא מתפרשין", שיש לחברן למטה באמצעות אתערותא דלתתא; הוא עוסק גם בשמחה שבניסוך המים. ההפניה היא לסוף הדרוש, על "כוס ישועות".

הערת קה"ת

לקמן סוכות פ, ג.

33 ושאבתם מים

"ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה". פתיחת מאמר על ניסוך המים בחג הסוכות, שסופו נזכר כאן.

Isaiah 12:3 ישעיהו י"ב:ג'

וּשְׁאֲבֹתֶם־מִמֶּם בְּשִׂשׂוֹן מִמְעֵינֵי הַיְשׁוּעָה:

Therefore with joy shall ye draw water Out of the wells of
salvation

שרפת החטאת". עוד נאמר שבשכר דברי אברהם "ואנכי עפר ואפר", וכו' בניו למצוות אפר הפרה.

Sotah 16a:4 סוטה ט"ז א:ד'

כי תיבצי לך, אליבא דבית הלל דאמרי: מצינו אפר שקרוי "עפר", מאי? אף על גב דאיכרי "עפר", תא "בקרקע המשכן" כתיב, או דילמא האי "בקרקע המשכן" לכדאיסי בן יהודה ולכדאיסי בן מנחם הוא דאיתי?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Chullin 88b:7-8 חולין פ"ח ב:ז-ח'

בשלמא שורף טליתו ומכסה אשכחן אפר דאיכרי עפר אלא דינר זהב מנלן אמר ר' זירא (איוב כח, ו) ועפרות זהב לו תנו רבנן אין מכסין אלא בעפר דברי בית שמאי ובית הלל אומרים מצינו אפר שקרוי עפר שנאמר (במדבר יט, יז) ולקחו לטמא מעפר שריפת [וגו'] ובית שמאי עפר שריפה איכרי עפר סתמא לא איכרי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

סוטה טז, א. חולין פח, ב ושם הלי' מצינו [כ].

44 דכתיב ולקח מעפר

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

חוקת יט, יז ושם לקחו לטמא מעפר.

45 מעפר שרפת החטאת

"ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת". הפסוק מכנה את אפר הפרה "עפר", ועל כך מבוססת דרשת חז"ל המצוטטת כאן.

Numbers 19:17 במדבר י"ט:י"ז

ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתו עליהם מים חיים אליהם:

And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 והיו כלא היו

"והיו כאילו לא היו". נאמר על העמים ששותים את כוס הדין; כאן הביטוי מתאר את הביטול המוחלט של כוחות הטומאה.

Obadiah 1:16 עובדיה א:ט"ז

כי כאשר שתיתם עליה קדשי ישתו כל־הגוים תמיד ושתו ולעו והיו קלוא הו:

For as ye have drunk upon My holy mountain, So shall all the nations drink continually, Yea, they shall drink, and swallow down, And shall be as though they had not been

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 יתפרדו כל פועלי און

המילים כאן מצטטות את Psalms 92:8. הקטע מופיע למטה.

Psalms 92:8 תהלים צ"ב:ח'

בפרח רשעים כמו־עשב ויציצו כל־פועלי און להשמדם עדי־עד:

When the wicked spring up as the grass, And when all the workers of iniquity do flourish; It is that they may be destroyed for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נוגה לעלות לאחר בירורה.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו'

אתה־הוא ה' לבדך אתה עשית את־השמים שמי השמים וכל־צבאם הארץ וכל־אשר עליה הימים וכל־אשר בהם ואתה מחיה את־כלם וצבא השמים לך משתחווים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 בחינת נוגה עולה לגמרי בקדושה

בפירוש חזון יחזקאל אומר הוזהר שאף שרוח הסערה, הענן הגדול והאש המתלקחת הם מצד הטומאה, "בהירות (נוגה) מקיפה אותו": לנוגה יש צד של קדושת האמונה, ולכן אין להתייחס אליה כבזו ויש לתת לה חלק בצד הקדושה. אדמו"ר חזקן מביא זאת כדי להראות שנוגה עולה אל הקדושה.

Zohar, Vayakhel 12:165-13:175 ספר זוהר, ויקהל י"ב:קס"ה-י"ג:קע"ה

40 שלפעמים בחי' נוגה עולה לגמרי בקדושה

פרק ז בתניא מסביר שבדברים מותרים יונקים את חיותם מקליפת נוגה, וכאשר משתמשים בהם לשם שמים חיותם עולה אל הקדושה; לעומת זאת, הדברים האסורים נתונים בידי הקליפות הטמאות ואינם יכולים לעלות, אלא באמצעות תשובה מאהבה רבה, שבה עוסק סוף הפרק.

הערת קה"ת

ראה תניא ס"פ ז'. אוה"ת מטות ע' א"ש. יהל אור ע' לב.

41 והנה טוב מאד

"וירא ה' את כל אשר עשה, והנה טוב מאוד". אדמו"ר חזקן מיישם את "טוב מאוד" על נוגה, שיכולה להידבק בקדושה.

Genesis 1:31 בראשית א:ל"א

וירא אלקים את־כל־אשר עשה והנה־טוב מאד ויהי־ערב ויהי־בקר יום הששי:

And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was very good. And there was evening and there was morning, the sixth day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 פני שור

"פני אדם ופני אריה אל הימין... ופני שור מהשמאל". פני השור שבשמאל הם המקור שממנו מקבלת הפרה, נוקבא של נוגה.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א:י'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אליהם למין לארבעתם ופני־שור מהשמאל לארבעתם ופני־נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

43 אשכחן אפר דאקרי עפר

על כיסוי דמו של עוף או של חיה שנשחטו, אומרת הגמרא: "מצאנו אפר שנקרא עפר", ובית הלל מוכיחים זאת מן הפסוק: "ולקחו לטמא מעפר

תהלים צב, ח.

48 יתפרדו כל פועלי און

"כי הנה אויבך הוי... יאבדו, יתפרדו כל פועלי און". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק זה כדי לתאר את הסתלקות כוחות הטומאה כאשר הצינור המזין אותם נכרת.

Psalms 92:10 תהילים צ"ב:י

כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ הֵי כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יִתְפָּרְדּוּ כָּל־פְּעֻלֵי אֹן:

For, lo, Thine enemies, O L-RD, For, lo, Thine enemies shall perish: All the workers of iniquity shall be scattered

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 אדמת עפר

"ורבים מישני אדמת עפר יקיצו". על הביטוי הזה מוסבר בקטע מהזוהר בפרשת משפטים המצוטט כאן.

Daniel 12:2 דניאל י"ב:ב

וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת־עֹפָר יִקְיֹצוּ אֶלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְתַרְפוֹת לְדָרְאוֹן עוֹלָם:

And many of them that sleep in the dust of the earth shall awake, some to everlasting life, and some to reproaches and everlasting abhorrence

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 אדמת עפר

הקטע מהזוהר בפרשת משפטים על "אדמת עפר", המצוטט כאן יחד עם פירושו בזוהר הרקיע למשמעותם של עפר ואפר.

Zohar, Mishpatim 3:212-222 ספר הזוהר, משפטים ג':ר"ב-ר"כב

In the future (Messianic Age) "the flocks shall yet pass under one who counts" (Jer. 33, 16). We know not who he shall be; but since at that time all will be in union without separation, there will be one."reckoner". Arise, old man; he cried, 'awake, collect thy forces and breast the waves.' Then he continued: "Who can count the dust of Jacob and the number of the progeny of Israel?" When the Holy One shall arise to waken the dead, what will be the plight of those who went ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

51 עיין בשער תיקון עונות ספ"ב

במאמר הקודם מובאים דברי ר' חיים ויטאל מאותו שער: לאחר שהדינים נשרפים ונעשים אפר, הם נמתקים. משום כך שרפו את הפרה האדומה והניחו אפר על המצה, שכן הגבורות הן "מיין נוקבין". לאחר מכן המאמר מפרש את האפר ככירור מדות הנפש הבהמית — תנועת ה"רצוא", ההתקדמות קדימה — ואת המים החיים כתנועת ה"שוב", החזרה.

הערת קה"ת

נעתק לעיל נח, ד.

52 ובמ"ח

הערת קה"ת מזהה את ראשי התיבות כ"משנת חסידים", חיבור קבלי, ומציינת שהקטע נמצא במסכת חצות, הדנה בעבודת חצות הלילה; הדבר מתאים לאפר של תיקון חצות המוכר בהמשך.

הערת קה"ת

מסכת חצות ד, ב-ג.

53 בזהר פי פקודי דרל"ז ב'

ההערה מפנה למקום באור התורה של הצמח צדק על בראשית, הדין בקטע זה מן הזוהר בפרשת פקודי.

הערת קה"ת

ראה אזה"ת בראשית כרך-א דף נג, ב.

54 בזהר פי פקודי דרל"ז ב'

קטע מהזוהר בפרשת פקודי, שאדמו"ר הזקן מונה בין המקורות העוסקים באפר; בחלק הבא הוא חוזר אליו בעניין הסתלקות כוחות הטומאה.

Zohar, Pekudei 38:335-39:344 ספר הזוהר, פקודי ל"ח:שליה-

ל"ט:שמ"ד

פסקה 9

55 ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי

"ויקחו לטמא מעפר שרפת החטאת, ונתן עליו מים חיים אל כלי". פסוק זה מציג את הנושא של החלק השני כולו.

Numbers 19:17 במדבר י"ט:י"ז

וְלָקְחוּ לְטָמֵא מֵעֹפָר שֶׁרֶפֶת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיִּם חַיִּים אֶל־כֵּלִי:

And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא?" החסידות מפרשת את "מאין" כ"מן האין": החכמה באה מן האין שלמעלה ממנה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵיִן תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

57 טלא דבדולחא

עורכי קה"ת מפנים לעמוד מוקדם יותר בלקוטי תורה, שבו נדון טלא דבדולחא ומובאים מקורות נוספים.

הערת קה"ת

ע"ל בחקותי (מו, סע"ג). וש"נ. [כ]. ראה זהר נשא קלה, ב. וראה ביאה"ז תזריע עב, ד. סה"מ תקס"ה ע' תכו. מאמרי אדה"ז-פרשיות חקת ע' תרסח.

פסוקה 10

65 יתפרדו כל פועלי און

כל פועלי און יתפרדו. הדברים נאמרים כאן על כוחות הטומאה, שאחיותם נחלשת כאשר שורש הדיבור מתחבר לביטול.

Psalms 92:10 תהילים צ"ב:

כי הנה איביך הי כִּי־הֵנָּה אִיְבֶיךָ יִתְפָּרְדּוּ כָל־פְּעָלֶיךָ אָנֹכִי:

For, lo, Thine enemies, O L-RD, For, lo, Thine enemies shall perish: All the workers of iniquity shall be scattered

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 בזהר פ' פקודי דרליו ב'

הקטע בזהר בפרשת פקודי, שהוזכר בחלק הקודם, מובא שוב בהקשר להסתלקות כוחות הטומאה כאשר הביטול נמשך למטה.

Zohar, Pekudei 38:335-39:344 ספר הזהר, פקודי ל"ח:שליה-ל"ט:שמ"ד

67 בזהר פ' חקת דקפ"א ע"א

קטע בזהר בפרשת חוקת, שהאדמו"ר הזקן מוסיף באותו עניין.

Zohar, Chukat 3:16-4:25 ספר הזהר, חקת ג':ט"ז-ד':כ"ה

68 שרגליה יורדות מות

"רגליה יורדות מות, שאול צעדיה יתמכו". הקבלה מיישמת את הפסוק על מלכות, שההתפשטות התחתונה שלה מגיעה לעולמות שבהם נאחזים הכוחות החיצוניים.

Proverbs 5:5 משלי ה':ה'

רגְלֶיהָ יִרְדּוּ מִן הַשָּׂאֵל צַעְדֶּיהָ יִתְמָכּוּ:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the nether-world

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 ספ"ו דיבמות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סה. ב. [כ].

מן הפסוק "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה" מסיקה הגמרא שמצוות הפרייה והרבייה מוטלת על האיש: "דרכו של איש לכבוש, ואין דרכה של אשה לכבוש". האדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להסביר את הכוח לגרש את רוח הטומאה.

Yevamot 65b:4 יבמות ס"ה ב':ד'

גְּמִי מָנָא הֵנִי מִיָּלִי? אָמַר רַבִּי אֵילֵעָא מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: אָמַר קָרָא: "וּמָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבָּשׁוּהָ". אִישׁ דָּרְכּוֹ לְכַבֵּשׁ, וְאִין אִשָּׁה דָּרְכָהּ לְכַבֵּשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

71 האיש כובש

על המילים "וכבשוה" (בראשית א, כח) מציין המדרש את כתיב המילה ודורש: "האיש כובש". הדברים מובאים לצד הגמרא ביבמות באותו עניין.

Bereshit Rabbah 8:12 בראשית רבה ח':י"ב

... אחד האיש ואחד האשה, על שניהם הוא אומר: ויברך אותם אלקים וגו'. וכבשוה, וכבשה כתיב, האיש כובש אשתו שלא תצא לשוק, שכל אשה שיוצאה לשוק סופה להכשל. מנא לן? מן דינה, שנאמר (בראשית לד): ותצא דינה ולבסוף נכשלה, הדא הוא דכתיב (שם): וירא אותה

58 טלא דבדולחא

הקטע בזהר בפרשת תזריע, שהטקסט מציין כמסביר את הטלא דבדולחא, מקור החכמה הנסתרת.

Zohar, Tazria 24:123-25:134 ספר הזהר, תזריע כ"ד:קכ"ג-כ"ה:קל"ד

59 טלא דבדולחא

באדרא רבא (נשא), המובאת בהערת קה"ת, הוזהר מדבר על "טל הבדולח" הנמשך מן הראש העליון.

Zohar, Idra Rabba 24:177-25:188 ספר הזהר, האדרא רבא כ"ד:קע"ז-

כ"ה:קפ"ח

60 בספרא דצניעותא

ספרא דצניעותא, פרק ה, בזהר על פרשת תרומה, שהטקסט מציין כמקור נוסף העוסק בנושא זה.

Zohar, Sifra DiTzniuta 6:62-73 ספר הזהר, ספרא דצניעותא ו':ס"ב-

ע"ג

61 באגה"ק ד"ה למה נסמכה

הערת קה"ת מזהה את הקטע הפותח "למה נסמכה [מיתת] מרים" כאיגרת כח באיגרת הקודש. האיגרת מסבירה מדוע פטירת הצדיקים מכפרת כפרה הדומה לפרה אדומה.

הערת קה"ת

סי' כח. וראה לקמן סט, ג. שה"ש מח, ב. ולעיל לא, א.

62 נעוץ תחלתו בסופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סי"י פ"א, מ"ז.

63 נעוץ תחלתו בסופן

"עשר ספירות בלי מה, נעוץ סופן בתחילתו ותחילתו בסופן, כשלחבת הקשורה בגחלת". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להסביר מדוע המקור הנעלה ביותר מתגלה בנקודה הנמוכה ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלחבת קשורה בגחלת שאדוני יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

64 ארץ ממנה יצא לחם

"ארץ, ממנה יצא לחם". כוחה של הארץ להצמיח מזון שוב ושוב הוא הסימן לכוח של י"ש מאיין, המתגלה למטה.

Job 28:5 איוב כ"ח:ה'

אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לֶחֶם וְתַחְתֶּיהָ נִהְפֵּךְ כְּמוֹ־אֵשׁ:

As for the earth, out of it cometh bread, And underneath it is turned up as it were by fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, ה.

Rabbi Yishmael says: The righteous, who accepted the Torah ... that was given from the mountains of G-d [mehararei el] Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

75 והקשה בלק"ת . . שאין בהם מוח הדעת

מקום במאמרי אדמו"ר הזקן שבו מופיעים גם שאלת האריז"ל ותשובתו, שלקליפות אין דעת.

הערת קה"ת

ראה גם ע"ח שער הקליפות (שמ"ח) פ"ב. ס' מאמרי אדה"ז-ענינים ע' שעו. אוה"ת על מאריז"ל וענינים ע' שלה. נ"ך-א ע' תל. ויקהל ע' ביקו. תצא ע' תתעג. סוכות ע' אתשכח. סה"מ עת"ר ע' קלח.

76 שאין בהם מוח הדעת

בשער הקליפות, המובא בהערת קה"ת, עץ חיים מלמד שלזכר ולנקבה שבקליפה יש רק שני מוחין, חכמה ובינה, ומפרש את דברי הוה"ר "אל אחר אסתרס ולא עביד פירין" כהיעדר המוחין הנקראים דעת; והוא מביא את הפסוק "גם בלא דעת נפש לא טוב".

Sefer Etz Chaim 48:2-3 עץ חיים מ"ח-ב"ג

... לבד מצד הנוקבא של הקליפות אך ר"ג הבאים מן הזכר אין בהם לפי שהזכר דקלי אסתרס שאין בו מוח הנקרא דעת כדי להמשיך ע"י זווגו עם הנוקבא בחי' ר"ג אשר ז"ס אל אחר אסתרס ולא עביד פירי שהם הר"ג של הזכר אבל הנפשינ הם פירי הנוקבא יש לעכו"ם נפש מהנוקי' דקליפה וזש"ה גם בלא דעת נפש לא טוב כי הנפשות של האומות הבאים מהקליפות הנקרא רע ולא טוב הם נעשין בלא דעת לכן אין בהם רוחין ונשמתין ג"כ. גם ז"ס מה שאמרו רז"ל מי שאין בו דעת אסור לרחם ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

77 גם בלא דעת נפש לא טוב

"גם בלא דעת נפש לא טוב". הדברים מוסבים על הקליפות, שחסרה להן דעת.

Proverbs 19:2 משלי י"ט:ב

גַּם בְּלֹא־דַעַת נֶפֶשׁ לֹא־טוֹב וְאֵץ פְּרָגְלִים חוֹטֵא:

Also, that the soul be without knowledge is not good; And he that hasteth with his feet sinneth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יט, ב.

78 שתי נשים זונות

ההערה מצטטת שם את אדמו"ר האמצעי: הקליפה היא "בשני מוחין, חכמה ובינה, והם בחינת שתי ציפורים, ונקראים שתי נשים זונות... ולא בבחינת דעת".

הערת קה"ת

ע"פ מ"א ג, טז. "בבי מוחין חו"ב והם בחי' שתי ציפורין והם נק' שתי זונות כו' ולא בבחי' הדעת", מאמרי אדה"א חקת ע' אישצו. וראה שם ע' אתפא. וראה גם אוה"ת במדבר ע' סח.

79 שתי נשים זונות

"או באו שתיים נשים זונות אל המלך". לפי הקבלה המובאת כאן, השתיים מקבילות לשני ה"מוחי" של הקליפה, חכמה ובינה, בלי דעת.

I Kings 3:16 מלכים א' ג':ט"ז

אָז תְּבִאנָה שְׁתֵּים נָשִׁים זֹנוֹת אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמִדְנָה לְפָנָיו:

שכם וגו'. רבי ירמיה ור' אבהו ור' יצחק בר מרין בשם רבי חנינא, הלכה כרבי יוחנן:

G-d blessed them and G-d said to them: Be fruitful and "multiply, and fill the earth and subdue it, and dominate over the fish of the sea, and over the birds of the heavens, and over every living creature that crawls upon the earth" (Genesis 1:28). "And dominate over the fish of the sea" - Rabbi H̄anina said: If they merit it, [they will] dominate [redu], but if not, they will fall [yeredu]. Rabbi Yaakov of Kefar H̄anin said: One who fulfills "in our image, in our likeness - "And ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

72 זהר פ' משפטים

דברי הוה"ר על "אל אחר" מובאים בתורה אור (118d), וההערה מציינת שאותו קטע מפנה את הקורא לכאן.

הערת קה"ת

קג, א [כ]. מובא בתו"א קיח, ד ושם מציינ לכאן. וראה גם באוה"ת נ"ך כרך-א ע' תל.

73 אל אחר אסתרס ולא עביד פירין

בפרשת משפטים אומר הוה"ר ש"אל אחר" מסורס ואינו מוליד פירות. האדמו"ר הזקן קושר את עקרונו להעדר דעת.

Zohar, Mishpatim 3:161-172 ספר הזהר, משפטים ג':קס"א-קע"ב

It is written: "And a river went out of Eden to water the garden" (Gen. 2, 10). This "river" never ceases to procreate and to spread itself and to bring forth fruit. But the "other god" (the principle of evil) is emasculated and has no desire to procreate, and does not multiply or bear fruit, for were he to .bear fruit, he would reduce the whole world to chaos

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

74 כך אין מעשיהן של רשעים עושה פירות

על הפסוק "משפט" תהום רבה" (תהלים לו, ז): "מה תהום אינה נורעת ואינה עושה פירות, כך מעשיהם של רשעים אינם עושים פירות", שכן אילו היו עושים פירות, היו מחריבים את העולם. האדמו"ר הזקן מציע שיש כאן רמז לעקרונות של הסטרא אחרא.

Bereshit Rabbah 33:1 בראשית רבה ל"ג:א

... "אמרו צדיק כי טוב וגו'" ומה תהום זה אין לו חקר כך אין לפורענותן של רשעים חקר הה"ד (שם, יא) "אוי לרשע רע" ומה התהום הזה לא נורע ולא עושה פירות כך אין מעשיהן של רשעים עושין פירות שאילו היו עושין פירות היו מחריבין את העולם. ריב"ל סליק לרומי חמא תמן עמודים מכוסים בטפיסין בצנה שלא יקרשו ובשרב שלא יתבקעו וכי הוה מהלך בשוקא חמא חד מסכן מכריך בחדא מחצלא ואית דאמרין פלגא מרדעת דחמרא על אותן העמודים קרא צדקתך כהררי אל הן דיהבת אשפע על אותו העני קרא ...

G-d remembered Noah, and all the beasts, and all the animals that were with him in the ark; G-d caused a wind to pass over the earth, and the water subsided" (Genesis 8:1). "G-d remembered Noah, and all the beasts..." - and it is written: "Your righteousness is like mighty mountains [kehararei el]; Your judgments are great depths. L-rd, You save man and animal" (Psalms 36:7). Rabbi Yishmael and Rabbi Akiva:

85 כי ה' יתן חכמה מפיו דעת

"גדולה חכמה, וגדולה ממנה דעת ותבונה": ה' נותן חכמה, אך למי שהוא אוהב הוא נותן דעת "מפיו", כמו אב שנותן לבנו האהוב ממה שבפיו שלו. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שדעת נעלית מחכמה.

Shemot Rabbah 41:3 שמות רבה מ"א:ג

דבר אחר: ויתן אל משה, הה"ד (משלי ב): כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גדולה החכמה וגדולה ממנה הדעת ותבונה, הוי. כי ה' יתן חכמה, אבל למי שהוא אוהב, מפיו דעת ותבונה. ר' יצחק ור' לוי, חד מנהון אמר: למה הדבר דומה? לעשיר שהיה לו בן. בא בנו מבית הספר. מצא תמחוי לפני אביו. נטל אביו חתיכה אחת ונתנה לו. מה עשה בנו? אמר לו: איני מבקש אלא מזה שבתוך פיך. מה עשה? נתנו לו. ולמה? על שהיה מחבבו, נתן לו מתוך פיו. הוי, כי ה' יתן חכמה, וכל...

Another matter, "He gave to Moses," that is what is written: "For the L-rd grants wisdom; from His mouth come knowledge and understanding" (Proverbs 2:6). Great is wisdom, but greater than it are knowledge and understanding. That is, "for the L-rd grants wisdom," but to those whom He loves, "from His mouth come knowledge and understanding." Rabbi Yitzhak and Rabbi Levi, one of them said: To what is the matter comparable? To a wealthy man who had a son. His son came from school and saw a tray be-... fore his

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

86 הכיר את בוראו

"בן שלוש שנים הכיר אברהם את בוראו". אדמו"ר הזקן מבאר שהכרה זו היא הרגשה פנימית, פעולתה של הדעת, המבטלת את הישות.

Nedarim 32a:17-19 נדרים ל"ב א:י"ז-י"ט

"שמןה עשר ושלש מאות", אמר רבי אמי בר אבא: אליעזר כנגד כולם. איכא דאמר: אליעזר הוא, דחושבנניה הדין. ואמר רבי אמי בר אבא: בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו, שנאמר: "עקב אשר שמע אברהם בקולי" — חושבנניה מאה ושבעין ותריין. ואמר רבי אבא:

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדרים לב, א. ועוד.

87 דקרו לי אלקא דאלקיא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סוף מנחות.

88 דקרו לי אלקא דאלקיא

"קורין אותו אלקי האלקים": כך מבאר רב את הפסוק "בכל מקום מוקטר מוגש לשמי". אדמו"ר הזקן משתמש בכך לעניין הכרה ללא ביטול.

Menachot 110a:5-6 מנחות ק"י א:ה-ו

איתיביה רב שימי בר חייא לרב (מלאכי א, יא) ממזרח שמש ועד מבוא גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה שימי את דקרו ליה אלהא דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי

Then came there two women, that were harlots, unto the king, and stood before him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 ואלה המשפטים

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם". פתיח של מאמר העוסק בדעת, המובא כאן.

Exodus 21:1 שמות כ"א:א

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמֹר לִפְנֵיהֶם:

Now these are the ordinances which thou shalt set before them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 לא הביט און ביעקב

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל". פתיח של מאמר נוסף העוסק בדעת.

Numbers 23:21 במדבר כ"ג:כ"א

לֹא־הִבִּיט אֶון בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֲמֹל בְּיִשְׂרָאֵל הִי אֶלְקִיו עֲמוֹ וְתִרְוַעַת מִלְּךָ בּוֹ:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 החלצו מאתכם

"היחלצו מאתכם אנשים לצבא". פתיח של מאמר נוסף העוסק בדעת.

Numbers 31:3 במדבר ל"א:ג

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצִבָּא וַיְהִיו עֲלֵי־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־ה' בְּמִדְיָן:

And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the L-RD'S vengeance on Midian.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 ברבות כי תשא פמ"א

ההערה מציינת שנוסח המדרש על "מפיו דעת" מועתק שם.

הערת קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת נ"ך א ע' תקנ.

84 כי ה' יתן חכמה מפיו דעת

"כי ה' נותן חכמה, מפיו דעת ותבונה". המדרש המצוטט כאן קורא את הפסוק כמציב את הדעת מעל החכמה.

Proverbs 2:6 משלי ב:ו

כִּי־יְהִי יִתְּן חֲכֵמָה מִפִּי דַעַת וְתִבְוֵנָה:

For the L-RD giveth wisdom, Out of His mouth cometh knowledge and discernment

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 אשה . . שדעתה קלה

התנא דבי אליהו מסביר דין של ייחוד "מפני שדעתן של נשים קלה עליהן". אדמו"ר הזקן מפרש את "קלה" כדעת הבאה מן הגבורות.

Shabbat 33b שבת ל"ג ב

Kiddushin 80b:4 קידושין פ' ב:ד'

מתני' לא יתייחד אדם עם שתי נשים, אכל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים. רבי שמעון אומר: אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו, וישן עמהם בפונדק, מפני שאשתו משמרתו. מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר. ואם הגדילו - זו ישנה בכסותה וזו ישן בכסותו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Avodah Zarah 18b:8-9 עבודה זרה י"ח ב"ח:ט'

תנאי היא, דתנאי: אין הולכין לאיצטדינין מפני "מושב לצים", ורבי נתן מתיר מפני שני דברים: אחד, מפני שצונח ומציל, ואחד, מפני שמעיד עדות אשה להשיאה. תנו רבנן: אין הולכין לטרטאות ולקרסאות, מפני שמזבילין שם זיבול לעבודה זרה, דברי רבי מאיר. ורבנן אומרים: מקום שמזבילין — אסור מפני חשד עבודה זרה, ומקום שאין מזבילין שם — אסור מפני "מושב לצים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה שבת לג, ב. קידושין פ, ב. ועוד. וראה בלקו"ש ח"י ע' 149: קלה כ"ה בכ"מ (וכ"ה ברש"י קידושין שם) (שלא שלטו בזה כ"כ ידים). אבל ראה רש"י ד"ה ואיכא (ע"י יח, ב) וראה בע"ה ש' הכללים פ"ו: ז"ס דעתן של נשים קלה פ"י קל ה' כי ה"ג כו' [ועד"מ בכ"מ בכתהאריז"ל. וראה ל"ת להאריז"ל תהלים כה. ע"ה ש' לידת המוחין ספ"ב בהגהות סק"א (וורשא תרנ"א). קה"י מע' קלה ומע' קלע ואכ"מ] אבל בכ"מ הגירסא "קלות". ע"ש.

90 צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה". פתיחתו של מאמר שבו מתבאר משקל של מאה ושלושים שקלים.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה'לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 בלקו"ת פ' שמות ס"פ כי סר לראות

"ורא ה' כי סר לראות". דברי האריז"ל על פסוק זה הם המקור לירידת הקל למלכות.

Exodus 3:4 שמות ג':ד'

וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני:

And when the L-RD saw that he turned aside to see, G-d called unto him out of the midst of the bush, and said: 'Moses, Moses.' And he said: 'Here am I

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקו"ת להאריז"ל שמות ג, ד. ספר הערכים-חב"ד כרך-ה ע' ערב ושי"ג.

92 בדיה רב ושוואל

ההערה מאתרת את המאמר על ריקודו של רב שמואל בר רב יצחק במאמרי החתונה שבסידור, שם מוסברים דעת תקיפה ודעת קלה.

הערת קה"ת

דרושי חתונה סידור קכה, א.

93 רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת

רבי יהודה בר אילאי היה מרקד לפני הכלה בענף הדס, וירב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת; זהו שמו של מאמר העוסק בדעת תקיפה ובדעת קלה.

Ketubot 17a:5 כתובות י"ז א:ה'

אמר ר' יוחנן על רבי יהודה בר אילאי שיהיה נוטל בד של הדס, ומרקד לפני הכלה, ואומר: "כלה נאה וחסודה". רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת. אמר רבי ירמיה: קא מקסיף לן סבא: כי נח נפשיה, איפסיק עמודא דנורא בין ידיה לכולי עלמא, וגמירי דלא אפסיק עמודא דנורא אלא אי לחד בדרא, אי לתרי בדרא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

94 כלתה נפשי

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות הוי"ו. אדמו"ר הזקן קושר בין "כלה" לבין "כלתה" — כמיהתה היוקדת של הנשמה.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג'

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אלי-הי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 ורוכב על כרוב קל שלו

בלילה הקב"ה "רוכב על כרוב קל שלו וטס בשמונה עשר אלף עולמות". מובא כדי לציין משמעות נוספת של "קל".

Avodah Zarah 3b:13 עבודה זרה ג' ב"י:ג

ובליליא מאי עבדי? איבעית אימא: מעין זמא, ואיבעית אימא: רוכב על כרוב קל שלו וטס בשמונה עשר אלף עולמות, שנאמר: "רכב אלקים רבתיים אלפי שנאן", אל תקרי "שנאן" אלא "שאינן", ואיבעית אימא: יושב ושומע שירה מפי חיות, שנאמר: "יומם יצנה ה' חסדו ובלילה שירה עמי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

96 יביאו לבוש

"יביאו לבוש מלכות... והסוס אשר רכב עליו המלך". פתיחת מאמר שבו נדון "כרוב קל".

Esther 6:8 אסתר ו':ח'

יביאו לבוש מלכות אשר לבש-בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 וגם דלה דלה לנו

בנות יתרו אומרות על משה: "וגם דלה דלה לנו, וישק את הצאן". הדברים מבוארים במאמר ההוא.

Exodus 2:19 שמות ב':י"ט

ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן:

And they said: 'An Egyptian delivered us out of the hand of the shepherds, and moreover he drew water for us, and watered the flock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 יויד דפינחס שקנא קנאת הברית

קטע בוהר על פינחס שהטקסט מצטט כמקור ליויד הקטנה שבשמו.

Zohar, Pinchas 9:35 ספר הזהר, פנחס ט':ל"ה

106 המגביהי לשבת

"מי כהוי אלקינו, המגביהי לשבת". הפסוק שעליו מבוסס הביאור בתורה אור שאליו מתייחסים כאן.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מי כהי אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 וא"ו דאזוב הוא זעירא

קטע בוהר בפרשת מצורע שהטקסט מצטט כמקור לר"ו הקטנה שבמילה אזוב.

Zohar, Metzora 4:18-7:25 ספר הזהר, מצורע ד':י"ח-ז':כ"ה

He replied: 'It is written here, "two living clean birds and cedar wood and scarlet and hyssop". "Living" is a reference to two of the "living creatures" (Hayoth) that Ezekiel saw, denoting the place from which the true prophets draw inspiration. "Cedar wood" we have explained. "Scarlet" indicates the place of Severity, which is associated with him at first. "Hyssop" is the lesser Vau which gives sustenance to the Community of Israel. All these again rest upon him because ... he has been purified.' R. Judah and R. Isaac were once

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

108 ר"פ יתרו

פתיחת זוהר על יתרו, המצוטטת יחד עם מצורע באותו עניין.

Zohar, Yitro 1:18-28 ספר הזהר, יתרו א':י"ח-כ"ח

109 ה' יחתו מריביו בענין ויתן עוז למלכו

"הי" — המתנצחים עמו יוכו... והוא ייתן עוז למלכו". המאמר על פסוק זה מובא כמקור ל"עוז", גבורה, הניתן למלך.

I Samuel 2:10 שמואל א ב':י

Havayah יחתו מריביו עלו פשמים ירעם Havayah ידיו אפסיאָרץ ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו:

97 בינה יתירה נתנה באשה

מן הפסוק "ויבן הוי אלקים את הצלע" לומדת הגמרא ש"הקב"ה נתן בינה יתירה באשה יותר מבאיש". מובא לצד הדיון בדעתה של אישה.

Niddah 45b:11-12 נדה מ"ה ב':י"א-י"ב

אמר רב חסדא: מאי טעמא דרבי? דכתיב "ויבן ה' אלקים את הצלע", מלמד שנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש. ואידך, ההוא מבני קה לכה לכה לכה, דאמר ריש לקיש משום רבי שמעון בן מנסיא: "ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבנה אל האדם" — מלמד שקלעה הקדוש ברוך הוא לתנה והביאה אצל אדם הראשון, שכן בכרפי הים קורין לקלעיתא — בנזיתא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

98 וע' בוהר הרקיע פ' תרומה דקס"ו

שם מביא אדמו"ר חזקן את זוהר הרקיע על זוהר בתרומה (166): חכמה, בינה ודעת מושרשות בשלושת הראשים של עתיקא קדישא, ודעת בראש העליון ביותר (רדליא). לכן הדעת נמשכת מן האין שמעל הקרום שעל מוחא סתימאה, למעלה מ"קו המידה".

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' נשא כה, א.

99 הערת קה"ת מפנה Zohar, Mishpatim 3:167 למילים האלה.

Zohar, Mishpatim 3:167 ספר הזהר, משפטים ג':קס"ז

100 הערת קה"ת מפנה Zohar, Mishpatim 3:166 למילים האלה.

Zohar, Mishpatim 3:166 ספר הזהר, משפטים ג':קס"ו

פסקה 11

101 ולקח הכהן עץ ארז ואזוב והשליך אל תוך שרפת הפרה

"והכהן יקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת, והשליך אל תוך שרפת הפרה". הפסוק שמבואר בחלק זה.

Numbers 19:6 במדבר י"ט:ו'

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה: And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 אזוב הגדל בקיר

שלמה ידיבר על העצים, מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב היוצא בקיר. הפסוק מציב את הארז ואת האזוב בשני קצותיה של מדרגת העצים.

I Kings 5:13 מלכים א ה':י"ג

וידבר עליהעצים מהארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר וידבר עליההמה ועליהעוף ועליהרמש ועליהדגים:

And he spoke of trees, from the cedar that is in Lebanon even unto the hyssop that springeth out of the wall; he spoke also of beasts, and of fowl, and of creeping things, and of fishes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 אלה מסעי

"אלה מסעי בני ישראל". פתיחת המאמר שאליה מתייחסים כאן.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א'

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן:

114 דאלמלא אתערותא דצפון

הוהר בפרשת וארא: "לולא התעוררות הצפון...", בעניין התעוררות
הזיווג על ידי הצד השמאלי.

Zohar, Vaera 17:154-164 ספר הוהר, וארא י"ז:קנ"ד-קס"ד

115 שמאלו תחת לראשי

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבנקני". השמאל בא תחילה, כפי שמסביר
הקטע בוהר.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב':ו

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרָאשִׁי וַיְמִינִי תַּחֲבִנְנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand em-
brace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 ישיש כגבור

"ישיש כגבור לרוץ אורח". נאמר על השמש; הוהר בפרשת תרומה דורש
פסוק זה.

Psalms 19:6 תהילים י"ט:ו

וְהוּא כְּתָתָן יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ יְשִׁישׁ כְּגֹבֹר לָרוּץ אֶרֶץ:

Which is as a bridegroom coming out of his chamber, and
rejoiceth as a strong man to run his course

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 ישיש כגבור

הוהר בפרשת תרומה על "ישיש כגבור לרוץ אורח", המצוטט בין
המקורות על גבורה.

Zohar, Terumah 16:192-202 ספר הוהר, תרומה ט"ז:קצ"ב-ר"ב

118 בענין ותולעת שני

הוהר בפרשת תרומה על "תולעת שני" בין חומרי המשכן.

Zohar, Terumah 24:230-242 ספר הוהר, תרומה כ"ד:ר"ל-רמ"ב

119 נאוו לחייך בתורים

"נאוו לחייך בתורים, צווארך בחרוזים". הפתיחה של מאמר הנזכר כאן.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א':י

נָאוּ לַחֲיִיךָ בְּתוֹרִים צְוָאֲרֶךְ בְּחֻרְזִים:

.Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 העשיר

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל". רעיא מהימנא מפרש
את "העשיר" כעמוד האמצעי ואת "הדל" כצדיק.

Exodus 30:15 שמות ל':ט"ו

הָעֶשֶׂר לֹא-יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחְצֵית הַשֶּׁקֶל לִתְּת אֶת-תְּרוּמַת ה'
לְכַפֵּר עַל-נַפְשֵׁיכֶם:

The rich shall not give more, and the poor shall not give
less, than the half shekel, when they give the offering of the
L-RD, to make atonement for your souls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 וצריך שיזכיר בה ברית ותורה

על ברכת הארץ שבברכת המזון: נחום הזקן אומר שיש להזכיר בה את
הברית, רבי יוסי — את התורה, ופלימו אומר שהברית צריכה לבוא לפני

They that strive with the L-RD shall be broken to pieces;
Against them will He thunder in heaven; The L-RD will judge
the ends of the earth; And He will give strength unto His
king, And exalt the horn of His anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק

"והרבותי את זרעו ונתתי לו את יצחק". מובא יחד עם הדיון של האריז"ל בו
בלקוטי תורה שלו לפרשת שמיני, בין המקורות העוסקים בגבורות; בקבלה
יצחק הוא מידת הגבורה.

Joshua 24:3 יהושע כ"ד:ג

וָאֶקַח אֶת-אַבְרָהָם אֶת-אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנֶּהָר וְאוֹלָךְ אֹתוֹ בְּכָל-אֶרֶץ כְּנָעַן
וְאַרְבֶּה אֶת-זַרְעוֹ וְאֶתְּנֶנּוּ לְאֶתְיִצְחָק:

And I took your father Abraham from beyond the River, and
led him throughout all the land of Canaan, and multiplied
his seed, and gave him Isaac

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 אתערותא דרחמי

בסוף פרשת חיי שרה הוהר מדבר על "התעוררות האהבה"; הדברים
מובאים כמקור לתפקידו של הצד השמאלי בהתעוררות האהבה.

Zohar, Chayei Sara 23:243-24:254 ספר הוהר, חיי שרה כ"ג:רמ"ג-
כ"ד:רנ"ד

112 העירותי מצפון

"העירותי מצפון ויאת". הצפון מסמל את הצד השמאלי, גבורה.

Isaiah 41:25 ישעיהו מ"א:כ"ה

הָעִירוֹתִי מִצָּפוֹן וַיָּאֵת מִמִּזְרַח-שָׁמֶשׁ יִקְרָא בְּשֵׁמִי וַיָּבֹא סַגְנִים כְּמוֹ-חֶמֶר
וּכְמוֹ יוֹצֵר יִרְמְס־טִיט:

I have roused up one from the north, and he is come, From
the rising of the sun one that calleth upon My name; And he
shall come upon rulers as upon mortar, And as the potter
treadeth clay

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 העירותי מצפון

הוהר בפרשת וישב, על "העירותי מצפון", מובא כמקור להתעוררות
שבאה מן הצד השמאלי.

Zohar, Vayeshev 15:153-16:161 ספר הוהר, וישב ט"ו:קנ"ג-ט"ז:קס"א
Then we read: "And she conceived, and bore a son; and he
called his name Er." The name 'Er is a reversal of the letters
ra' (evil), for he was evil, having issued from the side of the
evil prompter. The accusative particle eth (the) inserted be-
fore his name likewise hints at the emergence of another
grade, that of impurity and defilement, from which grade Er
was born.' Nor was the defect made good until afterwards,
when Shelah appeared. It says further: "And Er, Judah's
... first-born, was evil in the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

| התורה.

Berakhot 48b:13 ברכות מ"ח ב:י"ג

תנאי רבי אליעזר אומר: כל שלא אמר "ארץ חמדה טובה ורחבה" בכרית הארץ, ומלכות בית דוד ב"בונה ירושלים" — לא יצא ידי חובתו. נחום הגזן אומר: צריה שזכור בה ברית. רבי יוסי אומר: צריה שזכור בה תורה. פלימו אומר: צריה שיקדים ברית לתורה, שזו נתנה בשלש בריתות,

There is a teaching : R. Eliezer says : Whoever does not say "a desirable, good and ample land" in the benediction of "the land" and "the kingdom of the house of David" in "Who...rebuildest Jerusalem" has not complied with the requirements of the law. Nahum the Elder says : He must mention the Covenant in the blessing of "the land." R. Jose says : He must mention the Torah therein. Pelemon says : He must refer to the Covenant before the Torah, because the latter ... was given with a

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

122 אלה תולדות יעקב יוסף

| "אלה תולדות יעקב: יוסף". יעקב ויוסף מייצגים כאן את תפארת ויסוד.

Genesis 37:2 בראשית ל"ז ב'

אלה תולדות יעקב יוסף בן־שבע־עשרה שנה היה רעה את־אחיו בצאן והוא נער את־בני בלחה ואת־בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את־דבתם רעה אל־אביהם:

These are the generations of Jacob. Joseph, being seventeen years old, was feeding the flock with his brethren, being still a lad even with the sons of Bilhah, and with the sons of Zilpah, his father's wives; and Joseph brought evil report of .them unto their father

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 וישב דק"פ ע"א

| קטע מהזוהר בפרשת וישב על "אלה תולדות יעקב: יוסף".

Zohar, Vayeshev 1:15-3:25 ספר הזוהר, וישב א':ט"ו-ג:כ"ה

AND JACOB DWELT IN THE LAND OF HIS FATHER'S SOJOURNINGS, IN THE LAND OF CANAAN. R. Jose discoursed here on the verse: The righteous perisheth, and no man layeth it to heart, and godly men are taken away, none considering that the righteous is taken away from the evil to come (Is. 57, 1). 'When G-d', he said, 'surveys the world and finds it misbehaving and meet for chastisement, He first removes from it any righteous man that is present in it, so that ... chastisement should be visited on all

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

124 כארו בלבנון ישגה

| "הצדיקים יפרחו כתמר; כארו בלבנון יצמח". המדרש דורש את הארו על יעקב.

Psalms 92:13 תהילים צ"ב:י"ג

צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישגה:

The righteous shall flourish like the palm-tree; He shall .grow like a cedar in Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

125 כארו בלבנון ישגה

| בוהר על פרשה זו, בפרשת ויקרא, המצוטט בהערת קה"ת: "מהו יארו? זהו הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב: 'בחרור כארזים'; 'בלבנון' — זהו עדן".

Zohar, Vayikra 35:257-37:268 ספר הזוהר, ויקרא ל"ה:רנ"ז-ל"ז:רס"ח
1The first 34 lines of the Hebrew text are untranslated as explained in the Translator's note on Page 15b.R. Abba was once sitting before R. Simeon, when R. Eleazar entered. R. Simeon thereupon quoted the verse: "The righteous shall flourish like the palm tree, etc." (Ps. 92, 12). 'The palm', he said, 'is the slowest of all trees to mature, taking seventy years. The reason why the righteous is compared here to the palm tree is one which the Companions are reluctant to re-
... veal, although it is indicated by the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

126 וכפי לך לך

| קטע בוהר בפרשת לך לך שהטקסט מוסיף בעניין הארו.

Zohar, Lech Lecha 12:113-13:128 ספר הזוהר, לך לך י"ב:קי"ג-י"ג:קכ"ח

127 ויגש אליו יהודה

| "ויגש אליו יהודה". פתיחת המאמר בתורה אור, שבה נידון הארו.

Genesis 44:18 בראשית מ"ד:י"ח

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר־נא עבדך דבר באזני אדני ואל־יחר אפך בעבדך כי כמוד כפרעה:

Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art .even as Pharaoh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

128 ומענין ויקחו אליך

| אדמו"ר הזקן מפנה לסוף הקטע הזה במדרש על פרשת אמור, לעניין הביטוי "ולקחו לכם".

Vayikra Rabbah 30 ויקרא רבה ל'

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); Daat Shemot Rabbah (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/3

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק